

А. П. Чехов: ДЯДЯ ВАНЯ**ДЕЙСТВУЮЩИЕ ЛИЦА:**

СЕРЕБРЯКОВ Александр Владимирович,
отставной профессор.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА, его жена, 27 лет.

Софья Александровна (СОНЯ), его дочь от
первого брака.

Войницкая МАРИЯ ВАСИЛЬЕВНА, вдова тай-
ного советника, мать первой жены профессора.

ВОЙНИЦКИЙ Иван Петрович, ее сын.

АСТРОВ Михаил Львович, врач.

ТЕЛЕГИН Илья Ильич, обедневший помещик.

МАРИНА, старая няня.

РАБОТНИК.

Действие происходит в усадьбе Серебрякова.

ДЕЙСТВИЕ ПЕРВОЕ

Сад. Видна часть сада с террасой. На аллее под старым тополем стол, сервированный для чая. Скамьи, стулья; на одной из скамей лежит гитара. Недалеко от стола качели. Третий час дня. Пасмурно. МАРИНА (сырая, малоподвижная старушка, сидит у самовара, вяжет чулок) и АСТРОВ (ходит возле).

МАРИНА (*наливает стакан*): Кушай, батюшка.

АСТРОВ (*нехотя принимает стакан*): Что-то не хочется.

МАРИНА: Может, водочки выпьешь?

АСТРОВ: Нет. Я не каждый день водку пью.

А. П. ЧЕХОВ: УЖКА ВАЊА

(с руског превео Кирил Тарановски)

ЛИЦА:

СЕРЕБРЈАКОВ, *Александар Владимирович*,
професор университета у пензији

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА, његова жена; 27
година

Софија Александровна (СОЊА), његова кћи из
првог брака

Војницка, МАРИЈА ВАСИЉЕВНА, удовица
тајног саветника, мати прве професорове жене

ВОЈНИЦКИ, *Иван Петрович*, њен син

АСТРОВ, *Михаило Љвович*, лекар

ТЕЛЕГИН, *Иља Ильич*, пропали спахија

МАРИНА, стара дадиља

Један РАДНИК

Радња се догађа на имању Серебрјакова.

ПРВИ ЧИН

Парк. Види се део куће с терасом. У алеји, испод старог јаблана – сто, постављен за чај. Клупе, столице; на једној клупи лежи гитара. Недалеко од стола – љуљашка. Три сата после подне. Облачно. Марина болешљива., трома старица., седи поред самовара и плете чарапу. Астров се шета у близини.

МАРИНА (*сипа чај у чашу*): Изволи, роде.

АСТРОВ (*нерадо узима чашу*): Нешто ми се не пије

МАРИНА: Хоћеш ли ракијице?

АСТРОВ: Не. Не пијем ракију сваки дан. А и

К тому же душно.

Пауза.

Нянька, сколько прошло, как мы знакомы?

МАРИНА (*раздумывая*): Сколько? Дай бог память... Ты приехал сюда, в эти края... когда?.. еще жива была Вера Петровна, Сонечкина мать. Ты при ней к нам две зимы ездил... Ну, значит, лет одиннадцать прошло. (*Подумав*) А может, и больше...

АСТРОВ: Сильно я изменился с тех пор?

МАРИНА: Сильно. Тогда ты молодой был, красивый, а теперь постарел. И красота уже не та. Тоже сказать - и водочку пьешь.

АСТРОВ: Да... В десять лет другим человеком стал. А какая причина? Заработался, нянька. От утра до ночи все на ногах, покою не знаю, а ночью лежишь под одеялом и боишься, как бы к больному не потащили. За все время, пока мы с тобою знакомы, у меня ни одного дня не было свободного. Как не постареть? Да и сама по себе жизнь скучна, глупа, грязна... Затягивает эта жизнь. Кругом тебя одни чудаки, сплошь одни чудаки; а поживешь с ними года два-три и мало-помалу сам, незаметно для себя, становишься чудаком. Незбежная участь. (*Закручивая свои длинные усы.*) Ишь, громадные усы выросли... Глупые усы. Я стал чудаком, нянька... Поглупеть-то я еще не поглупел, бог милостив, мозги на своем месте, но чувства как-то притупились. Ничего я не хочу, ничего мне не нужно, никого я не люблю... Вот разве тебя только люблю. (*Целует ее в голову.*) У меня в детстве была такая же нянька.

МАРИНА: Может, ты кушать хочешь?

АСТРОВ: Нет. В великом посту на третьей неделе поехал я в Малицкое на эпидемию... Сыпной тиф... В избах народ вповалку... Грязь, вонь, дым, телята на полу, с больными вместе... Поросята тут же... Возился я целый день, не присел, маковой росинки во рту не было, а при-

врућина је.

Пауза.

Је ли, дадо, колико има откад се познајемо?

МАРИНА (*мисли се*): Колико? Чекај да се се-тим. Ти си дошао овамо, у овај крај ... кад оно беше? .. Још је била жива Вера Павловна, Соњина мајка. Док је она била жива, ти си две зиме долазио к нама ... Значи да је прошло једанаест година. (*Мисли се*). А можда и више ...

АСТРОВ: Јесам ли се отад много променио?

МАРИНА: Много. Онда си био млад, леп, а сада си остарео. А и ниси више онако леп. И још нешто, пијеш ракију.

АСТРОВ : Тако је ... За десет година постао сам сасвим други човек. А шта је томе узрок? Преморио сам се, дадо. Од јутра до мрака стално на ногама, никад одмора, а ноћу ... лежим испод ћебета и само стрепим да ме не позову неком болеснику. За све ово време откад се познајемо, нисам имао ниједан слободан дан. Како да човек не остари? А и сам по себи ... живот је досадан, глуп, прљав ... Такав живот упропашћује човека. Около ... сами особењаци; а кад проживиш с њима две-три године, и сам, мало-помало, сасвим неприметно, постанеш особењак. То је неизбежна судбина. (*Ускује своје дугачке бркове*). Гле, колико су ми бркови порасли ... Смешни бркови. Постао сам особењак, дадо ... Оно , истина, још нисам заглупео, хвала богу, мозак ми је још читав , али су ми осећања некако отупела. Ништа не желим, ништа ми није потребно, никога не волим ... Ето, тебе само волим. (*Љуби је у косу*). У детињству сам имао дадиљу баш , као што си ти.

МАРИНА: Јеси ли, болан, гладан?

АСТРОВ: Нисам. О великом посту, треће недеље, пошао сам у Малицко због епидемије ... Пегавац ... По кућама људи леже све по земљи ... Прљавштина, смрад, дим, телад на поду, заједно с болесницима ... А и прасад такође ту ...

ехал домой, не дают отдохнуть - привезли с железной дороги стрелочника; положил я его на стол, чтобы ему операцию делать, а он возьми и умри у меня под хлороформом. И когда вот не нужно, чувства проснулись во мне, и защемило мою совесть, точно это я умышленно убил его... Сел я, закрыл глаза - вот этак, и думаю: те, которые будут жить через сто - двести лет после нас и для которых мы теперь пробиваем дорогу, помянут ли нас добрым словом? Нянька, ведь не помянут!

МАРИНА: Люди не помянут, зато бог помянет.

АСТРОВ: Вот спасибо. Хорошо ты сказала.

Входит *Войницкий*.

ВОЙНИЦКИЙ (*выходит из дому, он выспался после завтрака и имеет помятый вид; садится на скамью, поправляет свой щегольский галстук*): Да...

Пауза.

Да...

АСТРОВ: Выспался?

ВОЙНИЦКИЙ: Да... Очень. (*Зевает.*) С тех пор, как здесь живет профессор со своею супругой, жизнь выбилась из колец... Сплю не вовремя, за завтраком и обедом ем разные кабули, пью вина... нездорово все это! Прежде минутны свободной не было, я и Соня работали - мое почтение, а теперь работает одна Соня, а я сплю, ем, пью... Нехорошо!

МАРИНА (*покачивая головой*): Порядки! Профессор встает в двенадцать часов, а самовар кипит с утра, все его дожидается. Без них обедали всегда в первом часу, как везде у людей, а при них в седьмом. Ночью профессор читает и пишет, и вдруг часу во втором звонок... Что такое, батюшка? Чаю! Буди для него народ,

Радио сам цео дан, нисам ни сео, ништа нисам окусио, а кад сам дошао кући, не дају ми да се одморим ... донели скретничара с пруге; метнем га на сто да га оперишем, а он ни пет ни шест ... умре под хлороформом. И баш онда кад није било потребно, пробудише се у мени осећања, поче савест да ме гризе, као да сам га намерно убио ... Седнем ја, затворим очи, ево овако, и мислим: они који буду живели кроз сто, двеста година после нас и којима ми сада крчимо пут, хоће ли нас поменути којом добром речју? Дадо, је ли да ће нас заборавити?

МАРИНА: Људи ће заборавити, али бог неће.

АСТРОВ: Баш ти хвала. То си добро рекла.

Улази *Војници*.

ВОЈНИЦКИ (*излази из куће; он се наспавао после доручка и има бунован изглед; седа на клупу, намешта своју елегантну машину*): Да ...

Пауза,

Да ...

АСТРОВ: Јеси ли се наспавао?

ВОЈНИЦКИ: Јесам... И сувише. (*Зева*). Откако су овде професор и његова жена, живот је изишао из обичног колосека ... Спавам кад није време за то, за доручком и ручком једем нека чудна јела, пијем разна вина ... а све то није здраво! Пре нисам имао ни тренутка слободног времена, радили смо и Соња и ја, и још како радили, а сада ради само Соња, а ја спавам, једем, пијем ... Не ваља!

МАРИНА (*врти главом*): Зар је то неки ред! Професор устаје у дванаест, а самовар ври још од изјутра, све чека на њега. Кад они нису били овде, увек смо ручавали после дванаест сати, као цео свет, а сад после шест. Ноћу професор чита и пише, и тек одједном у један сат или у два ... звонце ... Шта желите, господине? Чаја!

ставь самовар... Порядки!

АСТРОВ: И долго они еще здесь проживут?

ВОЙНИЦКИЙ (*свистит*): Сто лет. Профессор решил поселиться здесь.

МАРИНА: Вот и теперь. Самовар уже два часа на столе, а они гулять пошли.

ВОЙНИЦКИЙ: Идут, идут... Не волнуйся.

Слышны голоса; из глубины сада, возвращаясь с прогулки, идут:

Серебряков, Елена Андреевна, Соня и Телегин.

СЕРЕБРЯКОВ: Прекрасно, прекрасно... Чудесные виды.

ТЕЛЕГИН: Замечательные, ваше превосходительство.

СОНЯ: Мы завтра поедem в лесничество, папа. Хочешь?

ВОЙНИЦКИЙ: Господа, чай пить!

СЕРЕБРЯКОВ: Друзья мои, пришлите мне чай в кабинет, будьте добры! Мне сегодня нужно еще кое-что сделать.

СОНЯ: А в лесничестве тебе непременно понравится...

Елена Андреевна, Серебряков и Соня уходят в дом; Телегин идет к столу и садится возле Марины.

ВОЙНИЦКИЙ: Жарко, душно, а наш великий ученый в пальто, в калошах, с зонтиком и в перчатках.

АСТРОВ: Стало быть, бережет себя.

ВОЙНИЦКИЙ: А как она хороша! Как хороша! Во всю жизнь не видел женщины красивее.

ТЕЛЕГИН: Еду ли я по полю, Марина Тимофеевна, гуляю ли в тенистом саду, смотрю ли на этот стол, я испытываю неизъяснимое блаженство! Погода очаровательная, птички поют, жи-

Сад због њега буди млађе, спремај самовар ... Зар је то неки ред!

АСТРОВ: Хоће ли они још дуго остати овде?

ВОЈНИЦКИ (*звижди*): Сто година. Професор је одлучио да се пресели овамо.

МАРИНА: Ето и сад. Самовар је већ два сата на столу, а они отишли у шетњу.

ВОЈНИЦКИ: Ево их, долазе ... Не узбуђуј се.

Чују се гласови; из дубине парка, враћајући се из шетње долазе:

Серсбрјаков, Јелена Андреевна, Соња и Телегин.

СЕРЕБРЈАКОВ: Красно, красно ... Диван поглед.

ТЕЛЕГИН: Изванредан, ваше превосходство.

СОЊА: Сутра ћемо у шуму, тата. Хоћеш ли?

ВОЈНИЦКИ: Господо, изволите чаја!

СЕРЕБРЈАКОВ: Пријатељи моји, пошаљите ми у кабинет, будите тако добри! Данас још нешто треба да свршим.

СОЊА: У шуми ће ти се зацело свидети ...

Јелена Андреевна, Серсбрјаков и Соња одлазе у кућу; Телегин прилази столу и седа поред Марине.

ВОЈНИЦКИ: Врућина, запара, а наш велики научник у мантилу, с каљачама, с кишобраном и рукавицама.

АСТРОВ: Чува се човек.

ВОЈНИЦКИ: А како је лепа! Како је лепа! У животу нисам видео лепше жене.

ТЕЛЕГИН: И кад идем пољем, Марина Тимофеевна, и кад се шетам по сеновитом парку и кад гледам овај сто, ја осећам неисказано блаженство! Време је дивно, птице певају, ми сви

вем мы все в мире и согласии,- чего еще нам?
(Принимая стакан.) Чувствительно вам благодарен!

ВОЙНИЦКИЙ (*мечтательно*): Глаза... Чудная женщина.

АСТРОВ: Расскажи-ка что-нибудь, Иван Петрович.

ВОЙНИЦКИЙ (*вяло*). Что тебе рассказать?

АСТРОВ: Нового нет ли чего?

ВОЙНИЦКИЙ: Ничего. Все старо. Я тот же, что и был, пожалуй, стал хуже, так как обленился, ничего не делаю и только ворчу, как старый хрен. Моя старая галка, татап, все еще лепечет про женскую эмансипацию, одним глазом смотрит в могилу, а другим ищет в своих умных книжках зарю новой жизни.

АСТРОВ: А профессор?

ВОЙНИЦКИЙ: А профессор по-прежнему от утра до глубокой ночи сидит у себя в кабинете и пишет. "Напрягши ум, наморщивши чело, все оды пишем, пишем, и ни себе, ни им похвал не слышим" Бедная бумага! Он бы лучше свою автобиографию написал. Какой это превосходный сюжет! Отставной профессор, понимаешь ли, старый сухарь, ученая вобла... Подагра, ревматизм, мигрень, от ревности и зависти вспухла печенка... Живет эта вобла в имени своей первой жены, живет поневоле, потому что жить в городе ему не по карману. Вечно жалуется на свои несчастья, хотя в сущности сам необыкновенно счастлив. (*Нервно.*) Ты только подумай, какое счастье! Сын простого дьячка, бурсак, добился ученых степеней и кафедры, стал его превосходительством, зятем сенатора и проч. и проч. Все это неважно, впрочем. Но ты возьми вот что. Человек ровно двадцать пять лет читает и пишет об искусстве, ровно ничего не понимая в искусстве. Двадцать пять лет он пережевывает чужие мысли о реализме, натурализме и всяком другом вздоре; двадцать пять лет читает и пи-

живимо у миру и слози ... шта нам још треба?
(*Узимајући од Марине чашу*). Најлепша хвала!

ВОЈНИЦКИ (*као да сања*): А очи ... Дивна жена!

АСТРОВ: Хајде причај штогод, Иване Петровичу.

ВОЈНИЦКИ (*уморно*): Шта да ти причам?

АСТРОВ: Има ли каквих новости?

ВОЈНИЦКИ: Нема ништа. Све је старо. Ја сам онај исти који сам и био, можда сам постао гори, јер сам се проленио и само гунђам као стари вештац. Моја стара чавка, маман, још увек бунца о женској еманципацији; једним оком гледа у гроб, а другим тражи у својим паметним књигама зору новог живота.

АСТРОВ: А професор?

ВОЈНИЦКИ: А професор, као и пре, од јутра до дубоке ноћи седи у свом кабинету и пише. "Напрегнувши мозак, намрштивши чело, ми оде пишемо смело. Ал' на целом свету нико није луд да хвали наш труд!" Јадна хартија! Боље би било да напише своју аутобиографију. Какав захвалан сиже! Професор универзитета у пензији, разумеш ли, стари себичњак, учена крнтија ... Гихт, реуматизам, мигрена, од љубоморе и зависти отекала му јетра ... Живи ова крнтија на имању своје прве жене, живи хтео не хтео, зато што нема пара да живи у граду. Вечито се вајка како је несрећан, иако је, у ствари, необично срећан. (*Нервозно*). Помисли само, каква срећа! – Син обичног црквењака, богослов, стекао све научне степене, добио катедру, постао "његово превасходство", сенаторов зет и тако даље и тако даље. Све то, уосталом, није важно. Али узми ово. Човек пуних двадесет пет година предаје и пише о уметности, а нимало не разуме уметност. Двадесет пет година прежива туђе мисли о реализму, натурализму и осталим глупостима; двадесет пет година предаје и пише о стварима које су паметним људима одавно познате, а глу-

шет о том, что умным давно уже известно, а для глупых неинтересно: значит, двадцать пять лет переливает из пустого в порожнее. И в то же время какое самомнение! Какие претензии! Он вышел в отставку, и его не знает ни одна живая душа, он совершенно неизвестен; значит, двадцать пять лет он занимал чужое место. А посмотри: шагает, как полубог!

АСТРОВ: Ну, ты, кажется, завидуешь.

ВОЙНИЦКИЙ: Да, завидую! А какой успех у женщин! Ни один Дон-Жуан не знал такого полного успеха! Его первая жена, моя сестра, прекрасное, кроткое создание, чистая, как вот это голубое небо, благородная, великодушная, имевшая поклонников больше, чем он учеников,—любила его так, как могут любить одни только чистые ангелы таких же чистых и прекрасных, как они сами. Моя мать, его теща, до сих пор обожает его и до сих пор он внушает ей священный ужас. Его вторая жена, красавица, умница-вы ее только что видели,- вышла за него, когда уже он был стар, отдала ему молодость, красоту, свободу, свой блеск. За что? Почему?

АСТРОВ: Она верна профессору?

ВОЙНИЦКИЙ: К сожалению, да.

АСТРОВ: Почему же, к сожалению?

ВОЙНИЦКИЙ: Потому что эта верность фальшива от начала до конца. В ней много риторики, но нет логики. Изменить старому мужу, которого терпеть не можешь,—это безнравственно; стараться же заглушить в себе бедную молодость и живое чувство—это не безнравственно.

ТЕЛЕГИН (*плачущим голосом*): Ваня, я не люблю, когда ты это говоришь. Ну, вот, право... Кто изменяет жене или мужу, тот, значит, неверный человек, тот может изменить и отечеству!

ВОЙНИЦКИЙ (*с досадой*): Заткни фонтан,

паке не интересују, дакле, двадесет пет година млати празну сламу. И уз то каква уображеност! Какве претензије! Отишао је у пензију, и сад за њега нико под милим богом не зна, потпуно је непознат; то значи да је двадесет пет година заузимао туђе место. А погледај га: хода као полубог!

АСТРОВ: Рекао бих да му ти завидиш.

ВОЈНИЦКИ: Да, завидим му! А тек каквог успеха има код жена! Ниједан донжуан није имао такав потпун успех! Његова прва жена, моја сестра, дивно, благо створење, чиста као ово плаво небо, племенита, великодушна, жена која је имала више обожавалаца него он ученика, волела га је тако како само могу волети чисти анђели створове исто тако чисте и дивне као што су они сами. Моја мати, његова ташта, још и сад га обожава, још и сад јој он улива страхопоштовање. Његова друга жена, лепотица, интелигентно створење... ви сте је малочас видели... пошла је за њега кад је већ био стар, дала му је своју младост, лепоту, слободу, свој сјај. Зашто? Због чега?

АСТРОВ: Је ли она верна професору?

ВОЈНИЦКИ: Јесте, на жалост.

АСТРОВ: Зашто на жалост?

ВОЈНИЦКИ: Зато што је та верност неприродна и извештачена од почетка до краја. У њој је много реторике, али нема логики. Изневерити старог мужа кога не можеш поднети, то је неморално; а старати се да у себи угушиш своју јадну младост и живо осећање, то није неморално.

ТЕЛЕГИН (*плачним гласом*): Вања, ја не волим кад ти тако говориш. Како ти тако... Ко изневерава жену или мужа, тај је непоуздан човек, тај може и отаџбину издати!

ВОЈНИЦКИ (*јетко*): Шта трућаш, Обландо!

Вафля!

ТЕЛЕГИН: Позволь, Ваня. Жена моя бежала от меня на другой день после свадьбы с любимым человеком по причине моей непривлекательной наружности. После того я своего долга не нарушал. Я до сих пор ее люблю и верен ей, помогаю чем могу и отдал свое имущество на воспитание деточек, которых она прижила с любимым человеком. Счастья я лишился, но у меня осталась гордость. А она? Молодость уже прошла, красота под влиянием законов природы поблекла, любимый человек скончался... Что же у нее осталось?

Входят *Соня* и *Елена Андреевна*; немного погодя входит *Мария Васильевна* с книгой; она садится и читает; ей дают чаю, и она пьет не глядя.

СОНЯ (*торопливо, няне*): Там, нянечка, мужики пришли. Поди поговори с ними, а чай я сама. (*Наливает чай.*)

Няня уходит, *Елена Андреевна* берет свою чашку и пьет, сидя на качелях.

АСТРОВ (*Елене Андреевне*): Я ведь к вашему мужу. Вы писали, что он очень болен, ревматизм и еще что-то, а оказывается, он здоровехонек.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Вчера вечером он хандрил, жаловался на боли в ногах, а сегодня ничего...

АСТРОВ: А я-то сломя голову скакал тридцать верст. Ну, да ничего, не впервой. Зато уж останусь у вас до завтра и по крайней мере выплюсь *quantum satis* {В полную меру (лат.).}.

СОНЯ: И прекрасно. Это такая редкость, что вы у нас ночуете. Вы небось не обедали?

АСТРОВ: Нет-с, не обедал.

СОНЯ: Так вот кстати и пообедаете. Мы теперь обедаем в седьмом часу. (*Пьет.*) Холодный чай!

ТЕЛЕГИН: Допусти, Вања. Моја жена је сутрадан после венчања, због моје неугледне спољашњости, побегла од мене с човеком кога је волела. Али ја нисам погазио дату реч. Ја је још једнако волим и веран сам јој, помажем је колико могу, потрошио сам своје имање на васпитање дечице коју је родила с човеком кога је волела. Срећу сам изгубио, али ми је остао понос. А она? Младост је већ прошла, лепота је, под утицајем природних закона, увенула, човек кога је волела ... умро је ... Шта јој је онда остало?

Улазе *Соња* и *Јелена Андрејевна*; мало доцније улази *Марија Васильевна* с књигом; она седа и чита; дају јој чаја, она пије не гледајући.

СОЊА (*брзо, дадиљи*): Дадо, тамо су дошли неки сељаци. Иди, поразговарај с њима, а чај ћу ја сама ... (*Сипа чај.*)

Далиља одлази. *Јелена Андрејевна* узима споју шољу и пије седећи у љуљашци.

АСТРОВ (*Јелени Андрејевној*): Дошао сам због вашег мужа. Писали сте ми да је врло болестан, реуматизам и још нешто, кад оно, он здрав здравцит.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Синоћ је био нерасположен, жалио се да га боле ноге, а данас му је добро ...

АСТРОВ: А ја сам наврат-нанос јурио тридесет врста. Али ... не мари ништа, није ми први пут. Зато ћу остати код вас до сутра и бар ћу се насавати *quantum satis*.

СОЊА: Сјајно! Права је реткост да ви ноћите код нас. Сигурно нисте ручали?

АСТРОВ: Не, нисам.

СОЊА: Баш добро, ручаћете код нас. Ми сад ручамо после шест. (*Пије*). Чај је хладан.

ТЕЛЕГИН: У самовару се већ знатно смањила

ТЕЛЕГИН: В самоваре уже значительно понизилась температура.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Ничего, Иван Иванович, мы и холодный выпьем.

ТЕЛЕГИН: Виноват-с... Не Иван Иванович, а Илья Ильич-с... Илья Ильич Телегин, или, как некоторые зовут меня по причине моего рябого лица, Вафля. Я когда-то крестил Сонечку, и его превосходительство, ваш супруг, знает меня очень хорошо. Я теперь у вас живу-с, в этом имении-с... Если изволили заметить, я каждый день с вами обедаю.

СОНЯ: Илья Ильич—наш помощник, правая рука. (*Нежно.*) Давайте, крестенький, я вам еще налью.

МАРИЯ ВАСИЛЬЕВНА: Ах!

СОНЯ: Что с вами, бабушка?

МАРИЯ ВАСИЛЬЕВНА: Забыла я сказать Александру... потеряла память... сегодня получила я письмо из Харькова от Павла Алексеевича... Прислал свою новую брошюру...

АСТРОВ: Интересно?

МАРИЯ ВАСИЛЬЕВНА: Интересно, но как-то странно. Опровергает то, что семь лет назад сам же защищал. Это ужасно!

ВОЙНИЦКИЙ: Ничего нет ужасного. Пейте, матан, чай.

МАРИЯ ВАСИЛЬЕВНА: Но я хочу говорить!

ВОЙНИЦКИЙ: Но мы уже пятьдесят лет говорим, и говорим, и читаем брошюры. Пора бы уж и кончить.

МАРИЯ ВАСИЛЬЕВНА: Тебе почему-то неприятно слушать, когда я говорю. Прости, Жан, но в последний год ты так изменился, что я тебя совершенно не узнаю... Ты был человеком определенных убеждений, светлую личностью...

температура.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Ништа, Иване Ивановичу, попићемо и хладан чај.

ТЕЛЕГИН: Извините ... Ј а нисам Иван Иванович, него Иља Ильич ... Иља Ильич Телегин или, како ме неки зову због рошава лица, Обланда. Ја сам у своје време крстио Соњицу, и његово превасходство, ваш муж, познаје ме врло добро. Ја сад живим код вас, на овом имању ... Ако сте изволели приметити, Ја сваки дан ручам с вама ...

СОЊА: Иља Ильич је наш помагач, наша десна рука. (*Нежно.*) Дајте, куме, да вам још сипам.

МАРИЈА ВАСИЛЬЕВНА: Ах!

СОЊА: Шта вам је, бако?

МАРИЈА ВАСИЛЬЕВНА: Заборавила сам да кажем Александру ... потпуно сам излапела ... данас сам добила писмо из Харкова од Павла Алексејевича ... Послао је своју нову брошюру ...

АСТРОВ: Је ли занимљива?

МАРИЈА ВАСИЛЬЕВНА: Занимљива је; али некако необична. Побија оно што је пре седам година сам бранио. То је страшно!

ВОЈНИЦКИ: Нема ту ничег страшног. Маман, пијте чај.

МАРИЈА ВАСИЛЬЕВНА: Али ја хоћу да причам!

ВОЈНИЦКИ: Али ми већ педесет година само причамо, и причамо, и читамо брошюре. Време је већ да престанемо.

МАРИЈА ВАСИЛЬЕВНА: Не знам зашто, али теби је непријатно да слушаш кад ја говорим. Опрости, Жане, али ове последње године ти си се толико изменио да те апсолутно не могу познати ... Ти си био човек с одређеним схватањима

ВОЙНИЦКИЙ: О да! Я был светлою личностью, от которой никому не было светло...

Пауза.

Я был светлою личностью... Нельзя состричь ядовитей! Теперь мне сорок семь лет. До прошлого года я так же, как вы, нарочно старался отуманивать свои глаза вашею этою схоластикой, чтобы не видеть настоящей жизни,—и думал, что делаю хорошо. А теперь, если бы вы знали! Я ночи не сплю с досады, от злости, что так глупо проворонил время, когда мог бы иметь все, в чем отказывает мне теперь моя старость!

СОНЯ: Дядя Ваня, скучно!

МАРИЯ ВАСИЛЬЕВНА (*сыну*): Ты точно обвиняешь в чем-то свои прежние убеждения... Но виноваты не они, а ты сам. Ты забывал, что убеждения сами по себе ничто, мертвая буква... Нужно было дело делать.

ВОЙНИЦКИЙ: Дело? Не всякий способен быть пишущим regretum mobile, как ваш герр профессор.

МАРИЯ ВАСИЛЬЕВНА: Что ты хочешь этим сказать?

СОНЯ (*умоляюще*): Бабушка! Дядя Ваня! Умоляю вас!

ВОЙНИЦКИЙ: Я молчу. Молчу и извиняюсь.

Пауза.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: А хорошая сегодня погода... Не жарко...

Пауза.

ВОЙНИЦКИЙ: В такую погоду хорошо повеситься...

ма, светла личност ...

ВОЈНИЦКИ: О, да! Ја сам био светла личност од које нико није добијао светлости ...

Пауза.

Ја сам био светла личност! Нема заједљивијег вица! Сад ми је четрдесет седам година. Све до лане и ја сам се, као и ви, трудио да замаглим свој поглед том вашом схоластиком да не бих видео прави живот, и мислио сам да добро чиним. А сад, кад бисте само знали! Ноћима не спавам од једа, од беса што сам тако глупо пропустио оно време када сам могао имати све оно што ми сада ускраћује моја старост!

СОЊА: Ујка Вања, то је досадно!

МАРИЈА ВАСИЉЕВНА (*сину*): Ти као да због нечег оптужујеш своја ранија убеђења ... Али нису крива та убеђења, него ти сам. Ти си заборављао да убеђења сама по себи нису ништа, мртво слово на папиру ... Требало је радити ...

ВОЈНИЦКИ: Радити? Не може свако да буде писаћи regretum mobile као ваш хер професор ...

МАРИЈА ВАСИЉЕВНА: Шта хоћеш тиме да кажеш?

СОЊА (*преклињући*): Бако! Ујка Вања! Преклињем вас!

ВОЈНИЦКИ: Ја ћутим. Ћутим и извињавам се.

Пауза.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Данас је баш лепо време ... Није врућина ...

Паза.

ВОЈНИЦКИ: Кад је овакво време, лепо је обесити се ...

Телегин штимује гитару. *Марина* иде око куће и ваби

Телегин настраивает гитару. *Марина* ходит около дома и кличет кур.

МАРИНА: Цып, цып, цып...

СОНЯ: Нянечка, зачем мужики приходили?..

МАРИНА: Все то же, опять все насчет пустоши. Цып, цып, цып...

СОНЯ: Кого ты это?

МАРИНА: Пеструшка ушла с цыплятами... Вороны бы не потаскали... (*Уходит.*)

Телегин играет польку; все молча слушают; входит *Работник*.

РАБОТНИК: Господин доктор здесь? (*Астрову*). Пожалуйста, Михаил Львович, за вами приехали.

АСТРОВ: Откуда?

РАБОТНИК: С фабрики.

АСТРОВ(*с досадой*): Покорно благодарю. Что ж, надо ехать... (*Ищет глазами фуражку.*) Досадно, черт подери...

СОНЯ: Как это неприятно, право... С фабрики приезжайте обедать.

АСТРОВ: Нет, уж поздно будет. Где уж... Куда уж... (*Работнику.*) Вот что, притащи-ка мне, любезный, рюмку водки, в самом деле.

Работник уходит.

Где уж... Куда уж... (*Нашел фуражку.*) У Островского в какой-то пьесе есть человек с большими усами и малыми способностями... Так это я. Ну, честь имею, господа... (*Елене Андреевне.*) Если когда-нибудь заглянете ко мне, вот вместе с Софьей Александровной, то буду искренно рад. У меня небольшое именишко, всего десятин тридцать, но, если интересуетесь, образцовый сад и питомник, какого не найдете за тысячу верст кругом. Рядом со мной казенное лесничество... Лесничий там стар, болеет всегда,

кокошке.

МАРИНА: Пи, пи, пи ...

СОНЯ: Дадо, зашто су селяци долазили?

МАРИНА: Увек исто, опет због оне ледине. Пи, пи, пи ...

СОНЯ: Кога вабиш?

МАРИНА: Она шарена кока изгубила се некуд с пилићима ... Страх ме је да их гаврани не однесу ... (*Одлази.*)

Телегин свира полку, сви ћутке слушају, улази један *радник*.

РАДНИК: Је ли ту господин доктор? (*Астрову*). Молим вас, Михаило Љвовичу, дошла су кола по вас.

АСТРОВ: Одакле?

РАДНИК: Из фабрике.

АСТРОВ (*јетко*): Хвала лепо. Шта да се ради, мора се ићи ... (*Тражи очима капу*). Баш ми је жао, до ђавола ...

СОНЯ: Ала је то непријатно, заиста ... Из фабрике дођите к нама на ручак.

АСТРОВ: Не могу, биће доцкан ... Куда ћу ... Како ћу? (*Раднику*). Него знаш, пријатељу, донеси ми ти чашицу ракије.

Радник излази.

Где ћу сад ... куда ћу ... (*Нађе капу*). Код Островског у једном комаду* постоји човек с великим брковима и малим способностима ... То сам ја. То сам ја. Е па, господо, моје поштовање ...

* у питању је Паратов из *Девојке без мираза*.

(*Јелени Андреевној*). Ако који пут свратите до мене, заједно са Софијом Алексејевном, биће ми врло драго. Имање ми је мало, свега око тридесет десетина, али, ако вас то занима, имам врло леп воћњак и расадник какав нећете наћи ни на

так что в сущности я заведую всеми делами.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Мне уже говорили, что вы очень любите леса. Конечно, можно принести большую пользу, но разве это не мешает вашему настоящему призванию? Ведь вы доктор.

АСТРОВ: Одному богу известно, в чем наше настоящее призвание.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: И интересно?

АСТРОВ: Да, дело интересное.

ВОЙНИЦКИЙ (*с иронией*): Очень!

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА (*Астрову*): Вы еще молодой человек, вам на вид... ну, тридцать шесть-тридцать семь лет... и, должно быть, не так интересно, как вы говорите... Все лес и лес. Я думаю, однообразно.

СОНЯ: Нет, это чрезвычайно интересно. Михаил Львович каждый год сажает новые леса, и ему уже прислали бронзовую медаль и диплом. Он хлопочет, чтобы не истребляли старых. Если вы выслушаете его, то согласитесь с ним вполне. Он говорит, что леса украшают землю, что они учат человека понимать прекрасное и внушают ему величавое настроение. Леса смягчают суровый климат. В старанах, где мягкий климат, меньше тратится сил на борьбу с природой, и потому там мягче и нежнее человек; там люди красивы, гибки, легко возбудимы, речь их изящна, движения грациозны. У них процветают науки и искусства, философия их не мрачна, отношения к женщине полны изящного благородства...

ВОЙНИЦКИЙ (*смеясь*): Bravo, bravo!.. Все это мило, но не убедительно, так что (*Астрову*) позволь мне, мой друг, продолжать топить печи дровами и строить сараи из дерева.

хиляду врста унаоколо ... Одмах до мог имања је државна шума ... Шумар је стар човек, увек болестан, тако да, у ствари, све послове водим ја.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Већ сам чула да ви веома волите шуму. Наравно, ту ви можете много учинити, али зар то не смета вашем правом позиву? Ви сте лекар.

АСТРОВ: Бог свети зна у чему је наш прави позив.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Је ли бар занимљиво?

АСТРОВ: Да, посао је занимљив.

ВОЈНИЦКИ (*иронично*): Веома!

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА (*Астрову*): Ви сте још млад човек, на изглед немате више од ... па ... тридесет шест, тридесет седам година... и мора бити да то није тако занимљиво као што кажете. Само шума и шума. Ја мислим да је то монотono.

СОЊА: Не, то је необично занимљиво. Михаило Львович сваке године сади нове шуме, већ је добио бронзану медаљу и диплому. Он се брине да се стара шума не уништава. Ако га саслушате, ви ћете се потпуно с њим сложити. Он каже да су шуме украс земље, оне уче човека да разуме лепоту и изазивају у њему величанствено расположење. Шуме ублажују оштру климу. У земљама где је клима блага мање се снаге троши на борбу с природом, и зато је тамо човек питомији и нежнији; тамо су људи лепши, витки, темпераментни, говор им је фин, покрети грациозни. Код њих цветају наука и уметност, њихова филозофија није мрачна, односи према женама пуни су елегантне отмености ...

ВОЈНИЦКИ (*смејући се*): Bravo, bravo! Све је то симпатично, али није убедљиво и зато ми (*Астрову*), пријатељу, допусти да и даље ложим пећи дрвима и да градим шупе од дрвета.

АСТРОВ: Ты можешь топить печи торфом, а сараи строить из камня. Ну, я допускаю, руби леса из нужды, но зачем истреблять их? Русские леса трещат под топором, гибнут миллиарды деревьев, опустошаются жилища зверей и птиц, мелеют и сохнут реки, исчезают безвозвратно чудные пейзажи, и все оттого, что у ленивого человека не хватает смысла нагнуться и поднять с земли топливо. (*Елене Андреевне.*) Не правда ли, сударыня? Надо быть безрассудным варваром, чтобы жечь в своей печке эту красоту, разрушать то, чего мы не можем создать. Человек одарен разумом и творческою силой, чтобы умножать то, что ему дано, но до сих пор он не творил, а разрушал. Лесов все меньше и меньше, реки сохнут, дичь перевелась, климат испорчен, и с каждым днем земля становится все беднее и безобразнее. (*Войницкому.*) Вот ты глядишь на меня с иронией, и все, что я говорю, тебе кажется несерьезным и... и, быть может, это в самом деле чудачество, но когда я прохожу мимо крестьянских лесов, которые я спас от порубки, или когда я слышу, как шумит мой молодой лес, посаженный моими руками, я сознаю, что климат немножко и в моей власти и что если через тысячу лет человек будет счастлив, то в этом немножко буду виноват и я. Когда я сажаю березку и потом вижу, как она зеленеет и качается от ветра, душа моя наполняется гордостью, и я... (*Увидев работника, который принес на подносе рюмку водки.*) Однако... (*пьет*) мне пора. Все это, вероятно, чудачество в конце концов. Честь имею кланяться! (*Идет к дому.*)

СОНЯ (*берет его под руку и идет вместе*):
Когда же вы приедете к нам?

АСТРОВ: Не знаю...

СОНЯ: Опять через месяц?

Астров и Соня уходят в дом; Мария Васильевна и Телегин остаются возле стола; Елена Андреевна и Войницкий идут к террасе.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: А вы, Иван Петрович,

АСТРОВ: Ты можешь да ложиш пећи и тресетом, а шупе да градиш од камена. Добро, ја допуштам да се шума сече из нужде, али зашто да се уништава? Руске шуме праште под ударцима секире, милијарде стабала пропадају, пустоше се склоништа звериња и птица, плићају и пресушују реке, заувек нестaje дивних пејзажа, и све зато што лењи човек нема толико памети да се сагне и да дигне са земље гориво. (*Јелени Андреевној*). Зар не, госпођо? Треба бити неразумни варварин па горети ту лепоту у својој пећи, рушити оно што ми не можемо створити. Човек је обдарен разумом и стваралачком моћи да би умножавао оно што му је дато, али досад он није стварао, већ рушио. Шума је све мање и мање, реке пресушују, дивљачи је нестало, клима је оштрија и сваким даном земља постаје све сиромашнија и ружнија. (*Војницком*). Ти ме гледаш иронично и све што ја говорим изгледа ти неозбиљно: можда је то заиста настраност, али кад пролазим поред сеоских шума које сам спасао од сече или кад чујем како шуми моја млада шума, коју сам ја својим рукама засадио, осећам да је клима донекле и у мојој власти; и ако људи кроз хиљаду година буду срећни, томе сам макар мало допринео и ја. Кад посадим березу и доцније гледам како се она зелени и повија на ветру, моја душа се испуњава поносом и ја ... (*Спазивши радника који му је на послужавнику донео чашицу ракије*). Али ... (*пије*) време је. Све је то, на крају крајева, вероватно настраност. Моје поштовање! (*Иде према кући*).

СОЊА (*узима га под руку и иде с њим*): Кад ћете нам опет доћи?

АСТРОВ: Не знам ...

СОЊА: Опет кроз месец дана?

Астров и Соња улазе у кућу; Марија Васильевна и Телегин остају крај стола; Јелена Андреевна и Војницки иду према тераси.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: А ви сте се, Иване

опять вели себя невозможно. Нужно было вам раздражать Марию Васильевну, говорить о regretuum mobile! И сегодня за завтраком вы опять спорили с Александром. Как это мелко!

ВОЙНИЦКИЙ: Но если я его ненавижу!

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Ненавидеть Александра не за что, он такой же, как все. Не хуже вас.

ВОЙНИЦКИЙ: Если бы вы могли видеть свое лицо, свои движения... Какая вам лень жить! Ах, какая лень!

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Ах, и лень и скучно! Все бранят моего мужа, все смотрят на меня с сожалением: несчастная, у нее старый муж! Это участие ко мне - о, как я его понимаю! Вот как сказал сейчас АСТРОВ: все вы безрассудно губите леса, и скоро на земле ничего не останется. Точно так вы безрассудно губите человека, и скоро благодаря вам на земле не останется ни верности, ни чистоты, ни способности жертвовать собою. Почему вы не можете видеть равнодушно женщину, если она не ваша? Потому что, - прав этот доктор, - во всех вас сидит бес разрушения. Вам не жаль ни лесов, ни птиц, ни женщин, ни друг друга.

ВОЙНИЦКИЙ: Не люблю я этой философии!

Пауза.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: У этого доктора утомленное нервное лицо. Интересное лицо. Соне, очевидно, он нравится, она влюблена в него, и я ее понимаю. При мне он был здесь уже три раза, но я застенчива и ни разу не поговорила с ним как следует, не обласкала его. Он подумал, что я зла. Вероятно, Иван Петрович, оттого мы с вами такие друзья, что оба мы нудные, скучные люди! Нудные! Не смотрите на меня так, я этого не люблю.

ВОЙНИЦКИЙ: Могу ли я смотреть на вас иначе, если я люблю вас? Вы мое счастье,

Петровичу, опет немогуће понашали. Шта вам је требало да љутите Марију Васиљевну, да говорите о regretuum mobile! А јутрос, за време доручка, опет сте се препирали с Александром. Како је то ситничарски!

ВОЈНИЦКИ: Али шта да радим кад га мрзим!

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Немате зашто да мрзите Александра, он је као и сви други. Није гори од вас.

ВОЈНИЦКИ: Кад бисте могли да видите своје лице, своје покрете ... Како вас мрзи да живите! Ах, како мрзи!

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: И мрзи ме да живим и досадно мије! Сви нападају мог мужа, сви ме гледају са жаљењем: несрећна жена, има старог мужа! То је саучешће према мени, о, како га добро разумем! Ето, Астров је малочас рекао: сви ви неразумно уништавате шуме и ускоро на земљи ништа неће остати. Исто тако неразумно уништавате човека, и ускоро, захваљујући вама, на земљи неће бити ни верности, ни чедности ни самопожртвовања. Зашто не можете равнодушно гледати жену која није ваша? Зато што ... има доктор право ... у свима вама седи зао дух рушења. Ви не жалите ни шуме, ни птице ни жене, не жалите ни један другог ...

ВОЈНИЦКИ: Не волим ја ту филозофију!

Пауза.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Овај лекар има уморно, нервозно лице. Интересантно лице. Он се Соњи, очигледно, свиђа, она је заљубљена у њега и ја је разумем. Откад сам ја овде, већ је трипут долазио овамо, али сам ја стидљива и ниједанпут нисам разговарала с њим, нисам била љубазна према њему. Он мисли да сам зла жена. Биће да смо, Иване Петровичу, зато овакви пријатељи што смо обоје монотони, досадни људи! Монотони! Не гледајте ме тако, ја то не волим.

ВОЈНИЦКИ: Могу ли да вас гледам друкчије

жизнь, моя молодость! Я знаю, шансы мои на взаимность ничтожны, равны нулю, но мне ничего не нужно, позвольте мне только глядеть на вас, слышать ваш голос...

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Тише, вас могут слышать!

Идут в дом.

ВОЙНИЦКИЙ (*идя за нею*): Позвольте мне говорить о своей любви, не гоните меня прочь, и это одно будет для меня величайшим счастьем...

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Это мучительно.

Оба уходят в дом. *Телегин* бьет по струнам и играет польку; *Мария Васильевна* что-то записывает на полях брошюры.

Занавес

ДЕЙСТВИЕ ВТОРОЕ

Столовая в доме *Серебрякова*. Ночь. Слышно, как в саду стучит сторож.

Серебряков (сидит в кресле перед открытым окном и дремлет) и *Елена Андреевна* (сидит подле него и тоже дремлет).

СЕРЕБРЯКОВ (*очнувшись*): Кто здесь? Соня, ты?

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Это я.

СЕРЕБРЯКОВ: Ты, Леночка... Невыносимая боль!

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: У тебя плед упал на пол. (*Кутает ему ноги.*) Я, Александр, затворю окно.

СЕРЕБРЯКОВ: Нет, мне душно... Я сейчас задремал и мне снилось, будто у меня левая нога чужая. Проснулся от мучительной боли. Нет, это не подагра, скорей ревматизм. Который

кад вас волим? Ви сте моја срећа, мој живот, моја младост! Ја знам да су моји изгледи да ћете ми узвратити љубав ... никакви, равни нули, али мени ништа не треба, допустите ми само да вас гледам, и да слушам ваш глас ...

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Тише, могу нас чути.

Полазе према кући.

ВОЈНИЦКИ (*иде за њом*): Допустите ми да говорим о својој љубави, не терајте ме, и то ће за мене бити највећа срећа ...

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: То је неиздржљиво!

Обоје улазе у кућу. *Телегин* удара у жице и свира полку; *Марија Васильевна* нешто бележи на маргинама брошуре.

Завеса

ДРУГИ ЧИН

Трпезарија у кући *Серебрякова*. Ноћ. Чује се како у парку лупа ноћни чувар.

Серебряков седи у фотели крај отвореног прозора и дрема. *Јелена Андреевна* седи поред њега и такође дрема.

СЕРЕБРЈАКОВ (*пренувши се*): Ко је ту? Јеси ли ти, Соња?

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Ја сам.

СЕРЕБРЈАКОВ: Ти, Леночка ... Неподношљив бол!

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Пао ти је плед на земљу. (*Увија му ногу*). Александре, ја ћу да затворим прозор.

СЕРЕБРЈАКОВ: Немој, гуши ме ... Малочас сам задремао и уснио као да ми је левая нога туђа. Пробудио сам се од страховитог бола. Не, ово није гихт, пре ће бити да је то реуматизам.

теперь час?

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Двадцать минут первого.

Пауза.

СЕРЕБРЯКОВ: Утром поищи в библиотеке Батюшкова. Кажется, он есть у нас.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: А?

СЕРЕБРЯКОВ: Poiщи утром Батюшкова. Помнится, он был у нас. Но отчего мне так тяжело дышать?

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Ты устал. Вторую ночь не спишь.

СЕРЕБРЯКОВ: Говорят, у Тургенева от подагры сделалась грудная жаба. Боюсь, как бы у меня не было. Проклятая, отвратительная старость. Черт бы ее побрал. Когда я постарел, я стал себе противен. Да и вам всем, должно быть, противно на меня смотреть.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Ты говоришь о своей старости таким тоном, как будто все мы виноваты, что ты стар.

СЕРЕБРЯКОВ: Тебе же первой я противен.

Елена Андреевна отходит и садится поодаль.

Конечно, ты права. Я неглуп и понимаю. Ты молода, здорова, красива, жить хочешь, а я старик, почти труп. Что-ж? Разве я не понимаю? И, конечно, глупо, что я до сих пор жив. Но погодите, скоро я освободу вас всех. Недолго мне еще придется тянуть.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Я изнемогаю... Бога ради молчи.

СЕРЕБРЯКОВ: Выходит так, что благодаря мне все изнемогли, скучают, губят свою молодость, один только я наслаждаюсь жизнью и доволен. Ну да, конечно!

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Замолчи! Ты меня за-

Колико је сад сати?

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Дванаест и двадесет.

Пауза.

СЕРЕБРЈАКОВ: Сутра потражи у библиотеци Батјушкова. Чини ми се да га имамо.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: А?

СЕРЕБРЈАКОВ: Потражи сутра Батјушкова. Колико се сећам, имали смо га. Зашто тако тешко дишем?

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Уморан си. Већ другу ноћ не спаваш.

СЕРЕБРЈАКОВ: Кажу да је Тургеев од гихта добио ангину пекторис. Бојим се да то не буде и са мном. Проклета, одвратна старост. Ђаво да је носи! Откако сам остарео, гадим се самог себе. А и свима вама, вероватно, гадно је да ме гледате.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Ти говориш о својој старости таквим тоном као да смо ми сви криви што си стар.

СЕРЕБРЈАКОВ: Теби првој сам одвратан.

Јелена Андреевна се измиче и седа мало даље.

СЕРЕБРЈАКОВ: Ти си, наравно, у праву. Ја нисам глуп и разумем. Ти си млада, здрава, лепа, жељна живота, а ја сам старац, скоро леш. Шта мислиш? Мислиш да не разумем. И, наравно, глупо је што сам још жив. Али стрпите се, ускоро ћу вас све ослободити. Нећу још дуго ...

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Не могу више ... Ћути, тако ти бога.

СЕРЕБРЈАКОВ: Према томе, захваљујући мени сви ви "не можете више", сви чамите, упропашћујете своју младост, само ја уживам и осећам се задовољан. Па да, наравно!

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Ћути! Ти си ме

мучил!

СЕРЕБРЯКОВ: Я всех замучил. Конечно.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: (*сквозь слезы*): Невыносимо! Скажи, что ты хочешь от меня!

СЕРЕБРЯКОВ: Ничего.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Ну, так замолчи. Я прошу.

СЕРЕБРЯКОВ: Странное дело, заговорит Иван Петрович или эта старая идиотка, Марья Васильевна, - и ничего, все слушают, но скажи я хоть одно слово, как все начинают чувствовать себя несчастными. Даже голос мой противен. Ну, допустим, я противен, я эгоист, я деспот, но неужели я даже в старости не имею некоторого права на эгоизм? Неужели я не заслужил? Неужели же, я спрашиваю, я не имею права на покойную старость, на внимание к себе людей?

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Никто не оспаривает у тебя твоих прав.

Окно хлопает от ветра.

Ветер поднялся, я закрою окно. (*Закрывает.*) Сейчас будет дождь. Никто у тебя твоих прав не оспаривает.

Пауза; сторож в саду стучит и поет песню.

СЕРЕБРЯКОВ: Всю жизнь работать для науки, привыкнуть к своему кабинету, к аудитории, к почтенным товарищам - и вдруг, ни с того ни с сего, очутиться в этом склепе, каждый день видеть тут глупых людей, слушать ничтожные разговоры... Я хочу жить, я люблю успех, люблю известность, шум, а тут - как в ссылке. Каждую минуту тосковать о прошлом, следить за успехами других, бояться смерти... Не могу! Не сил! А тут еще не хотят простить мне моей старости!

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Погоди, имей терпе-

убио!

СЕРЕБРЯКОВ: Ја сам све вас убио. Наравно.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА (*кроз сузе*): Ово је неиздржљиво! Реци, шта хоћеш од мене?

СЕРЕБРЯКОВ: Ништа.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Е, па онда ћути. Молим те.

СЕРЕБРЯКОВ: Чудна ствар, ако почне да говори Иван Петрович или ова матора идиоткиња, Марија Васильевна, онда ништа, сви слушају; али ако ја кажем само једну реч, сви одмах осете да су несрећни. Вама је чак и мој глас одвратан. Па добро, рецимо, ја сам одвратан, себи чњак, тиранин ... али зар чак ни у старости немам права да будем себичан? Зар ја то нисам заслужио? Зар ја, питам вас, немам права на мирну старост, на пажњу људи према себи?

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Нико ти не оспорава твоја права.

Ветар залупи прозор.

Почиње ветар, морам да затворим прозор. (*Затвара га*). Сад ће киша. Нико ти не оспорава твоја права.

Пауза. Чувар у парку лупа и пева песму.

СЕРЕБРЯКОВ: Радити целог живота за науку, навикнути се на свој кабинет, на слушаоце, на угледне колеге ... и одједном, неочекивано, наћи се у овој гробници, сваког дана гледати овде глупе људе, слушати тричаве разговоре ... Ја хоћу да живим, ја волим успех, волим славу, хуку, а овде ... као у прогонству. Стално жалити за прошлостју, пратити туђе успехе, бојати се смрти ... Не могу! Немам снаге! А при том још нећете да ми опростите моју старост!

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Чекај, стрпи се

ние: через пять-шесть лет и я буду стара.

Входит *Соня*.

СОНЯ: Папа, ты сам приказал послать за доктором Астровым, а когда он приехал, ты отказываешься принять его. Это неделикатно. Только напрасно побеспокоили человека...

СЕРЕБРЯКОВ: На что мне твой Астров? Он столько же понимает в медицине, как я в астрономии.

СОНЯ: Не выписывать же сюда для твоей подагры целый медицинский факультет.

СЕРЕБРЯКОВ: С этим юродивым я и разговаривать не стану.

СОНЯ: Это как угодно. (*Садится*.) Мне все равно.

СЕРЕБРЯКОВ: Который теперь час?

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Первый.

СЕРЕБРЯКОВ: Душно... Соня, дай мне со стола капли!

СОНЯ: Сейчас. (*Подает капли*.)

СЕРЕБРЯКОВ (*раздраженно*): Ах, да не эти! Ни о чем нельзя попросить!

СОНЯ: Пожалуйста, не капризничай. Может быть, это некоторым и нравится, но меня избавь, сделай милость! Я этого не люблю. И мне некогда, мне нужно завтра рано вставать, у меня сенокос.

Входит *Войницкий* в халате и со свечой.

ВОЙНИЦКИЙ: На дворе гроза собирается.

Молния.

Вона как! Нелёне и Соня, идите спать, я пришел вас сменить.

СЕРЕБРЯКОВ (*испуганно*): Нет, нет! Не ос-

мало, кроз пет-шест година и ја ћу бити стара.

Улази *Соња*.

СОЊА: Тата, ти си нам наредио да пошаљемо по доктора Астрова, а кад је он дошао, нећеш да га примиш. То је неделикатно. Само смо забадава узнемиравали човека ...

СЕРЕБРЈАКОВ: Шта ће ми тај твој Астров? Он се исто толико разуме у медицину колико ја у астрономију.

СОЊА: Ваљда нећемо због твог гихта доводити овамо цео медицински факултет!

СЕРЕБРЈАКОВ: С тим лудаком нећу ни да разговарам.

СОЊА: Како год желиш. (*Седа*). Мени је свеједно.

СЕРЕБРЈАКОВ: Колико је сати?

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Сад ће један.

СЕРЕБРЈАКОВ: Гуши ме ... Соња, дај ми са стола капљице.

СОЊА: Одмах. (*Додаје капљице*.)

СЕРЕБРЈАКОВ (*нервозно*): Ама не те! Ништа човек не може замолити!

СОЊА: Молим те, немој да се пренемажеш. Можда се то некоме и допада, али мене поштеди, молим те! Ја то не волим. Осим тога, немам кад, сутра морам да пораним, морам на косидбу.

Улази *Војници* у собном огртачу и са свѣом.

ВОЈНИЦКИ: Почине олуја.

Севне муња.

Погледајте! Нелёне и Соња, идите да спавате, дошао сам да вас одменим.

СЕРЕБРЈАКОВ (*уплашено*): Не, не! Не остављајте ме с њим! Он ће ми пробити уши својим

тавляйте меня с ним! Нет. Он меня заговорит!

ВОЙНИЦКИЙ: Но надо же дать им покой! Они уже другую ночь не спят.

СЕРЕБРЯКОВ: Пусть идут спать, но и ты уходи. Благодарю. Умоляю тебя. Во имя нашей прежней дружбы, не протестуй. После поговорим.

ВОЙНИЦКИЙ (*с усмешкой*): Прожней нашей дружбы... Прожней...

СОНЯ: Замолчи, дядя Ваня.

СЕРЕБРЯКОВ (*жене*): Дорогая моя, не оставляй меня с ним! Он меня заговорит.

ВОЙНИЦКИЙ: Это становится смешно.

Входит *Марина* со свечой.

СОНЯ: Ты бы ложилаь, нянечка. Уже поздно.

МАРИНА: Самовар со стола не убран. Не очень-то ляжешь.

СЕРЕБРЯКОВ: Все не спят, изнемогают, один только я блаженствую.

МАРИНА (*подходит к Серебрякову, нежно*): Что, батюшка? Больно? У меня у самой ноги гудут, так и гудут. (*Поправляет плед.*) Это у вас давняя болезнь. Вера Петровна, покойница, Сонечкина мать, бывало, ночи не спит, убивается... Очень уж она вас любила...

Пауза.

Старые, что малые, хочется, чтобы пожалел кто, а старых-то никому не жалко. (*Целует Серебрякова в плечо*). Пойдем, батюшка, в постель... Пойдем, светик... Я тебя липовым чаем напою, ножки твои согрею... Богу за тебя помолюсь...

СЕРЕБРЯКОВ (*растроганный*): Пойдем, Ма-

причаем.

ВОЈНИЦКИ: Али треба их пустити да се од- море! Већ другу ноћ не спавају.

СЕРЕБРЈАКОВ: Нека иду да спавају, али иди и ти. Хвала ти. Преклињем те. У име нашег некадашњег пријатељства, немој да се противиш. Разговараћемо други пут.

ВОЈНИЦКИ (*с подсмехом*): Некадашњег нашег пријатељства ... Некадашњег ...

СОЊА: Ћути, ујка Вања.

СЕРЕБРЈАКОВ (*жени*): Драга моја, не остављај ме с њим! Он ће ме убити својим разговором.

ВОЈНИЦКИ: То је већ, најзад, смешно.

Улази *Марина* са свећом.

СОЊА: Што не легнеш, дадо. Већ је касно.

МАРИНА: Још је самовар на столу, како да легнем?

СЕРЕБРЈАКОВ: Нико не спава, сви се муче, само ја уживам.

МАРИНА (*прилази Серебрјакову, нежно*): Шта је, роде? Боли. И мене ноге боле, ала боле. (*Поправља плед*). То је ваша стара болест. Покојна Вера Петровна, Соњина мајка, по читаве ноћи није спавала, мучила се ... Много вас је она волела ...

Пауза.

Стари су као деца, хтели би да их неко пожали, али старе нико не жали. (*Љуби Серебрјакова у раме*). Хајде, роде, у постељу ... Хајде, срце моје ... Даћу ти липовог теја, угрејаћу ти ножице ... Помолићу се богу за тебе ...

СЕРЕБРЈАКОВ (*дирнут*): Хајдемо, Марина.

рина.

МАРИНА: У самой-то у меня ноги так и гудут, так и гудут! (*Ведет его вместе с Соней.*) Вера Петровна, бывало, все убивается, все плачет... Ты, Сонюшка, тогда была еще мала, глупа... Иди, иди, батюшка...

Серебряков, Соня и Марина уходят.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Я замучилась с ним. Едва на ногах стою.

ВОЙНИЦКИЙ: Вы с ним, а я с самим собою. Вот уже третью ночь не сплю.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Неблагополучно в этом доме. Ваша мать ненавидит все, кроме своих брошюр и профессора; профессор раздражен, мне не верит, вас боится; Соня злится на отца, злится на меня и не говорит со мною вот уже две недели; вы ненавидите мужа и открыто презираете свою мать; я раздражена и сегодня раз двадцать принималась плакать... Неблагополучно в этом доме.

ВОЙНИЦКИЙ: Оставим философию!

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Вы, Иван Петрович, образованны и умны, и, кажется, должны бы понимать, что мир погибает не от разбойников, не от пожаров, а от ненависти, вражды, от всех этих мелких дряг... Ваше бы дело не ворчать, а мирить всех.

ВОЙНИЦКИЙ: Сначала помирите меня с самим собою! Дорогая моя... (*Припадает к ее руке.*)

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Оставьте! (*Отнимает руку.*) Уходите!

ВОЙНИЦКИЙ: Сейчас пройдет дождь, и все в природе освежится и легко вздохнет. Одного только меня не освежит гроза. Днем и ночью, точно домовый, душит меня мысль, что жизнь моя потеряна безвозвратно. Прошлого нет, оно

МАРИНА: А и мене ноги боле, ала боле! (*Водит га заједно са Соњом.*) Вера Петровна је само патила, само плакала ... Ти си, Соњице, онда још била мала, лудо дете ... Хајде, хајде, роде ...

Серебряков, Соња и Марина излазе.

ЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Потпуно сам пропала с њим! Једва се држим на ногама.

ВОЈНИЦКИ: Ви с њим, а ја сам са собом. Већ трећу ноћ не спавам.

ЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Нешто није у реду у овој кући. Ваша мати мрзи све осим својих брошура и професора; професор је нервозан, мени не верује, вас се боји; Соња се љути на оца, љути на мене и не говори са мном већ две недеље; ви мрзите мог мужа и отворено презирете своју мајку, ја сам нервозна и данас сам двадесет пута почињала да плачем. Нешто није у реду у овој кући.

ВОЈНИЦКИ: Оставимо се филозофије!

ЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Висте, Иване Петровичу, образован и паметан човек и ви бисте, чини ми се, могли схватити да свет не пропада од разбојника или од пожара, него од мржње, непријатељства, од свих тих ситних размирица ... Ваш би задатак био не да гунђате, него да мирите све.

ВОЈНИЦКИ: Прво, помирите ме са самим собом! Драга моја. .. (*Сагиње се и љуби јој руку.*)

ЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Оставите! (*Тргне руку.*) Одлазите!

ВОЈНИЦКИ: Сад ће престати киша и све ће у природи оживети и одахнути. Само мене неће освежити киша. Дању и ноћу као мора мучи ме мисао да је мој живот заувек упропашћен. Прошлости немам, глупо сам је страшио у ситница-

глупо израсходовано на пустяки, а настоящее ужасно по своей нелепости. Вот вам моя жизнь и моя любовь: куда мне их девать, что мне с ними делать? Чувство мое гибнет даром, как луч солнца, попавший в яму, и сам я гибну.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Когда вы мне говорите о своей любви, я как-то тупею и не знаю, что говорить. Простите, я ничего не могу сказать вам. (*Хочет идти.*) Спокойной ночи.

ВОЙНИЦКИЙ (*загораживая ей дорогу*): И если бы вы знали, как я страдаю от мысли, что рядом со мною в этом же доме гибнет другая жизнь - ваша! Чего вы ждете? Какая проклятая философия мешает вам? Поймите же, поймите...

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА (*пристально смотрит на него*): Иван Петрович, вы пьяны!

ВОЙНИЦКИЙ: Может быть, может быть...

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Где доктор?

ВОЙНИЦКИЙ: Он там... у меня ночует. Может быть, может быть... Все может быть!

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: И сегодня пили? К чему это?

ВОЙНИЦКИЙ: Все-таки на жизнь похоже... Не мешайте мне, Hélène!

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Раньше вы никогда не пили, и никогда вы так много не говорили... Идите спать! Мне с вами скучно.

ВОЙНИЦКИЙ (*припадая к ее руке*): Дорогая моя... чудная!

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА (*с досадой*): Оставьте меня. Это, наконец, противно. (*Уходит.*)

ВОЙНИЦКИЙ (*один*). Ушла...

Пауза.

Десять лет тому назад я встречал ее у покойной сестры. Тогда ей было семнадцать, а мне тридцать семь лет. Отчего я тогда не влюбился в нее

ма, а стварност је страшна због своје апсурдности. Ево вам мог живота и моје љубави: куд ћу с њима, шта да радим с њима? Моја љубав пропада узалуд као сунчева зрака која је пала у јаму. А и ја сам пропадам.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Кад ми говорите о својој љубави, ја некако отупим и не знам шта да кажем. Оппростите, ништа вам не могу рећи. (*Хоће да пође*). Лаку ноћ.

ВОЈНИЦКИ (*препечује јој пут*): О, кад бисте само знали како ја патим од помисли да ту, поред мене, у истој кући, пропада други живот ... ваш! Шта чекате? Каква вас проклета филозофија задржава? Схватите, забога, схватите ...

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА (*гледа га нетремице*): Иване Петровичу, ви сте пијани!

ВОЈНИЦКИ: Можда, можда ...

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Где је доктор?

ВОЈНИЦКИ: Тамо је ... Код мене ће ноћити. Можда, можда ... Све може да буде.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: И вечерас сте пили! Чему то?

ВОЈНИЦКИ: Ипак то личи на неки живот ... Не браните ми, Hélène!

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Раније никад нисте пили и никад нисте тако много говорили ... Идите! Мени је с вама досадно.

ВОЈНИЦКИ (*сагиње се и љуби јој руку*): Драга моја ... дивна моја!

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА (*зловолно*): Оставите ме. То је, најзад, гадно. (*Излази*).

ВОЈНИЦКИ (*сам*): Отишла је ...

Пауза.

Пре десет година виђао сам је код покојне сестре. Тада је имала седамнаест година, а ја тридесет седам. Зашто се онда нисам заљубио у њу и

и не сделал ей предложения? Ведь это было так возможно! И была бы она теперь моею женой... Да... Теперь оба мы проснулись бы от грозы; она испугалась бы грома, а я держал бы ее в своих объятиях и шептал: "Не бойся, я здесь". О, чудные мысли, как хорошо, я даже смеюсь... но, боже мой, мысли путаются в голове... Зачем я стар? Зачем она меня не понимает? Ее риторика, ленивая мораль, вздорные, ленивые мысли о гибели мира - все это мне глубоко ненавистно.

Пауза.

О, как я обманут! Я обожал этого профессора, этого жалкого подагрика, я работал на него как вол! Я и Соня выжимали из этого имени последние соки; мы, точно кулаки, торговали постным маслом, горохом, творогом, сами не доедали куска, чтобы из грошей и копеек собирать тысячи и посылать ему. Я гордился им и его наукой, я жил, я дышал им! Все, что он писал и изрекал, казалось мне гениальным... Боже, а теперь? Вот он в отставке, и теперь виден весь итог его жизни: после него не останется ни одной страницы труда, он совершенно неизвестен, он ничто! Мыльный пузырь! И я обманут... вижу, – глупо обманут...

Входит *Астров* сюртуке, без жилета и галстука; он навеселе; за ним *Телегин* с гитарой.

АСТРОВ: Играй!

ТЕЛЕГИН: Все спят-с!

АСТРОВ: Играй!

Телегин тихо наигрывает.

АСТРОВ:(*Войницкому*.) Ты один здесь? Дам нет? (*Подбоченясь, тихо поет.*) "Ходи хата, ходи печь, хозяину негде лечь..." А меня гроза разбудила. Важный дождик. Который теперь час?

ВОЙНИЦКИЙ: А черт его знает.

АСТРОВ: Мне как будто послышался голос

запросило же? Па то је било тако могуће! И сад би она била моја жена ... Да ... Сад бисмо се обоје пробудили од олује, она би се уплашила од грома, ја бих је држао у свом загрљају и шаптао: "Не бој се, ту сам." О, какве дивне мисли, како је лепо, ја се чак смејем ... али, боже мој, мисли ми се преплићу ... Зашто сам стар? Зашто ме она не разуме? Њена реторика, њен лењи морал, будаласте, лење мисли о пропасти света ... све ми је то страховито мрско.

Пауза.

О, како сам ја преварен! Ја сам обожавао тог професора, тог јадног реуматичара, диринцио сам за њега као коњ! Ја и Соња цедили смо из овог имања последње сокове; ми смо, као кулаци, трговали зејтином, грашком, сиром, откидали себи од уста, да бисмо, грош по грош, скупљали хиљаде и слали њему. Поносио сам се њиме И његовом науком, живео сам и дисао за њега! Све што би он написао или изговорио изгледало ми је генијално ... Боже мој, а сад? Сад је он у пензији и сад се види цео биланс његова живота: после њега неће остати ниједне странице из његових дела, он је потпуно непознат, он је... нула! Мехур од сапуна! И ја сам преварен ... видим ... глупо преварен ...

Улази *Астров* у капуту, без прслука и без кравате; он је поднапит; за њим *Телегин* с гитаром.

АСТРОВ: Свирај!

ТЕЛЕГИН: Сви спавају!

АСТРОВ: Свирај!

Телегин тихо свира.

АСТРОВ (*Војницком*): Јеси ли сам? Нема дама? (*Подбочивши се, тихо пева*). "Хоће кревет да побегне, нема газда где да легне ... " И мене је пробудила олуја. Лепа кишица! Колико је сад сати?

ВОЈНИЦКИ: Таво би га знао.

АСТРОВ: Чини ми се да сам чуо глас Јелене

Елены Андреевны.

ВОЙНИЦКИЙ: Сейчас она была здесь.

АСТРОВ: Роскошная женщина. (*Осматривает склянки на столе.*) Лекарства. Каких только тут нет рецептов! И харьковские, и московские, и тульские... Всем городам надоел своею подагрой. Он болен или притворяется?

ВОЙНИЦКИЙ: Болен.

Пауза.

АСТРОВ: Что ты сегодня такой печальный? Профессора жаль, что ли?

ВОЙНИЦКИЙ: Оставь меня.

АСТРОВ: А то, может быть, в профессоршу влюблен?

ВОЙНИЦКИЙ: Она мой друг.

АСТРОВ: Уже?

ВОЙНИЦКИЙ: Что значит это "уже"?

АСТРОВ: Женщина может быть другом мужчины лишь в такой последовательности: сначала приятель, потом любовница, а затем уж друг.

ВОЙНИЦКИЙ: Пошляческая философия.

АСТРОВ: Как? Да... Надо сознаться—становлюсь пошляком. Видишь, я и пьян. Обычно я напиваюсь так один раз в месяц. Когда бываю в таком состоянии, то становлюсь нахальным и наглым до крайности. Мне тогда все нипочем! Я берусь за самые трудные операции и делаю их прекрасно; я рисую самые широкие планы будущего; в это время я уже не кажусь себе чудачком и верю, что приношу человечеству громадную пользу... громадную! И в это время у меня своя собственная философская система, и все вы, братцы, представляетесь мне такими букашками... микробами. (*Телегину.*) Вафля, играй!

ТЕЛЕГИН: Дружочек, я рад бы для тебя всею

Андрејевне.

ВОЈНИЦКИ: Сад је била овде.

АСТРОВ: Дивна жена! (*Загледа бочице на столу.*) Лекови. Каквих све рецепата нема овде! И харковских, и московских и тулских... Свим градовима је дојадио својим гихтом. Да ли је он збиља болестан или се претвара?

ВОЈНИЦКИ: Болестан је.

Пауза.

АСТРОВ: Што си данас тако тужан? Да ти није жао професора?

ВОЈНИЦКИ: Остави ме.

АСТРОВ: А можда си заљубљен у професорку?

ВОЈНИЦКИ: Она је мој пријатељ.

АСТРОВ: Зар већ?

ВОЈНИЦКИ: Шта значи то "већ"?

АСТРОВ: Жена може постати пријатељ мушкарцу само овим редом: прво, интимна познаница, затим љубавница, па тек онда пријатељ.

ВОЈНИЦКИ: Простачка филозофија.

АСТРОВ: Је ли? Па да ... Морам признати, ја постајем простак. Видиш да сам и пијан. Обично се опијам једанпут месечно. Кад сам пијан, постајем безобразан и дрзак до крајности. Онда ми је све лако! Подухватам се најтежих операција и вршим их одлично; стварам необично велике планове; у тај мах не изгледам самом себи као особењак и верујем да доносим човечанству огромну корист ... огромну! И у тај мах ја имам своју властиту филозофију и сви ви, браћо моја, изгледате ми као неке бубице ... као микроби. (*Телегину.*) Обландо, свирај.

ТЕЛЕГИН: Пријатељу, ја бих ти учинио од

душой, но пойми же,- в доме спят!

АСТРОВ: Играй!

Телегин тихо наигрывает.

АСТРОВ: Выпить бы надо. Пойдем, там, кажется, у нас еще коньяк остался. А как рассветет, ко мне поедем. Идешь? У меня есть фельдшер, который никогда не скажет "идешь", а "идеть". Мошенник страшный. Так идешь? (*Увидев входящую Соню.*) Извините, я без галстука. (*Быстро уходит: Телегин идет за ним.*)

СОНЯ: А ты, дядя Ваня, опять напился с доктором. Подружились ясные соколы. Ну, тот уж всегда такой, а ты-то с чего? В твои годы это совсем не к лицу.

ВОЙНИЦКИЙ: Годы тут ни при чем. Когда нет настоящей жизни, то живут миражами. Все-таки лучше, чем ничего.

СОНЯ: Сено у нас все скошено, идут каждый день дожди, все гниет, а ты занимаешься миражами. Ты совсем забросил хозяйство... Я работаю одна, совсем из сил выбилась... (*Испуганно.*) Дядя, у тебя на глазах слезы!

ВОЙНИЦКИЙ: Какие слезы? Ничего нет... вздор... Ты сейчас взглянула на меня, как покойная твоя мать. Милая моя... (*Жадно целует ее руки и лицо.*) Сестра моя... милая сестра моя... где она теперь? Если бы она знала! Ах, если бы она знала!

СОНЯ: Что? Дядя, что знала?

ВОЙНИЦКИЙ: Тяжело, нехорошо... Ничего... После... Ничего... Я уйду... (*Уходит.*)

СОНЯ (*стучит в дверь*): Михаил Львович! Вы не спите?. На минутку!

АСТРОВ (*за дверью*): Сейчас! (*Немного погодя входит: он уже в жилетке и галстуке.*) Что прикажете?

СОНЯ: Сами вы пейте, если это вам не проти-

свег сердца, али ... у кући сви спавају!

АСТРОВ: Свирај!

Телегин тихо свира.

АСТРОВ: Треба штогод попити. Хајдемо, тамо је, чини ми се, остало још коњака. А кад сване, идемо код мене? Вази? Имам једног болничара који никад не каже "важи", него увек "вази". Страховит лупеж. Дакле, вази? (*Спазивши Соњу која улази.*) Опростите, ја сам без кравате. (*Брзо излази, Телегин иде за њим.*)

СОЊА: А ти си се, ујка Вања, опет напио с доктором. Спријатељише се сиви соколови. Добро, он је одувек такав, а зашто ти? Теби то, у твојим годинама, нимало не личи.

ВОЈНИЦКИ: Године с тим немају везе. Кад нема правог живота, човек живи од фатаморгане. Боље и то него ништа.

СОЊА: Сено нам је покошено, сваки дан пада киша, све трули, а ти се занимаш фатаморгане. Сасвим си занемарио газдинство ... Ја радим сама, потпуно сам посустала ... (*Уплашено.*) Ујко, очи су ти пуне суза!

ВОЈНИЦКИ: Какве сузе! Ништа. .. глупости ... Малочас си ме погледала као твоја покојна мати. Мила моја ... (*Жељно јој љуби руке и лице.*) Сестро моја. .. мила моја сестро ... Где ли је она сада? Кад би она знала! Ах, кад би она знала!

СОЊА: Шта? Ујко, шта знала?

ВОЈНИЦКИ: Тешко ми је, не ваља све то ... Ништа ... Други пут ... Ништа ... Идем ја ... (*Излази.*)

СОЊА (*куца на врата*): Михаило Љвовичу! Не спавате? Дођите начас!

АСТРОВ (*иза врата*): Одмах! (*Мало доцније излази; сад има прслук и кравату.*) Шта желите?

СОЊА: Ви сами пијте ако вам то није гадно,

вно, но, умоляю, не давайте пить дяде. Ему вредно.

АСТРОВ: Хорошо. Мы не будем больше пить.

Пауза.

Я сейчас уеду к себе. Решено и подписано. Пока запрягут, будет уже рассвет.

СОНЯ: Дождь идет. Погодите до утра.

АСТРОВ: Гроза идет мимо, только краем захватит. Поеду. И, пожалуйста, больше не приглашайте меня к вашему отцу. Я ему говорю – подагра, а он – ревматизм, я прошу лежать, он сидит. А сегодня так и вовсе не стал говорить со мною.

СОНЯ: Избалован. (*Ищет в буфете.*) Хотите закусить?

АСТРОВ: Пожалуй, дайте.

СОНЯ: Я люблю по ночам закусывать. В буфете, кажется, что-то есть. Он в жизни, говорят, имел большой успех у женщин, и его дамы избаловали. Вот берите сыр.

Оба стоят у буфета и едят.

АСТРОВ: Я сегодня ничего не ел, только пил. У вашего отца тяжелый характер. (*Достаёт из буфета бутылку.*) Можно? (*Выпивает рюмку.*) Здесь никого нет, и можно говорить прямо. Знаете, мне кажется, что в вашем доме я не выжил бы месяца, задохнулся бы в этом воздухе... Ваш отец, который весь ушел в свою подагру и в книги, дядя Ваня со своею хандрой, ваша бабушка, наконец, ваша мачеха...

СОНЯ: Что мачеха?

АСТРОВ: В человеке должно быть все прекрасно: и лицо, и одежда, и душа, и мысли. Она прекрасна, спора нет, но... ведь она только ест, спит, гуляет, чарует всех нас своею красотой - и больше ничего. У нее нет никаких обязанностей, на нее работают другие... Ведь так? А праз-

али преклинем вас, немојте давати ујаку да пије. Њему то шкоди.

АСТРОВ: Добро. Више нећемо пити.

Пауза.

Идем сад кући. Решено и потписано. Док упрегну коње, већ ће сванути.

СОНЈА: Пада киша. Сачекајте до ујутру.

АСТРОВ: Олуја пролази даље од нас,хватиће нас само једним крајем. Идем ја. И, молим вас немојте ме више позивати да лечим вашег оца. Ја му велим да има гихт, а он мени ... реуматизам; ја му кажем да лежи, а он седи. А данас уопште није хтео да говори са мном.

СОНЈА: Размажен је. (*Тражи нешто у бифеу.*) Хоћете ли да се прихватите мало?

АСТРОВ: Добро, дајте.

СОНЈА: Ја волим да једем ноћу. Чини ми се да у бифеу има нешто. Кажу да је у животу имао великог успеха код жена, оне су га размазиле. Узмите сира.

Обоје стоје поред бифеа и једу.

АСТРОВ: Данас нисам ништа јео, само сам пио. Ваш отац има тешку нарав. (*Вади из бифеа бацу.*) Смем ли? (*Попије једну чашицу.*) Овде нема никог и можемо говорити отворено. Знаете, мени се чини да у вашој кући не бих могао издржати ни месец дана, угушио бих се у овој атмосфери ... Ваш отац, који се сав удубио у свој гихт и у своје књиге, ујка Вања, са својом хипохондријом, ваша бака, најзад, ваша маћеха ...

СОНЈА: Шта маћеха?

АСТРОВ: Код човека све мора бити дивно, и одело, и душа и мисли. Она је дивна, нема спора, али ... она само једе, спава, шета се, очаравала све нас својом лепотом ... и ништа више. Она нема никаквих дужности, за њу раде други ... Зар није тако? А докон живот не може бити мо-

дняя жизнь не может быть чистою.

Пауза.

Впрочем, быть может, я отношусь слишком строго. Я не удовлетворен жизнью, как ваш дядя Ваня, и оба мы станем брюзгами.

СОНЯ: А вы недовольны жизнью?

АСТРОВ: Вообще жизнь люблю, но нашу жизнь, уездную, русскую, обывательскую, терпеть не могу и презираю ее всеми силами моей души. А что касается моей собственной, личной жизни, то, ей-богу, в ней нет решительно ничего хорошего. Знаете, когда идешь темною ночью по лесу, и если в это время вдали светит огонек, то не замечаешь ни утомления, ни потемок, ни колючих веток, которые бьют тебя по лицу... Я работаю, - вам это известно, - как никто в уезде, судьба бьет меня, не переставая, порой страдаю невыносимо, но у меня вдали нет огонька. Я для себя уже ничего не жду, не люблю людей... Давно уже никого не люблю.

СОНЯ: Никого?

АСТРОВ: Никого. Некоторую нежность я чувствую только к вашей няньке - по старой памяти. Мужики однообразны очень, неразвиты, грязно живут, а с интеллигенцией трудно ладить. Она утомляет. Все они, наши добрые знакомые, мелко мыслят, мелко чувствуют и не видят дальше своего носа - просто-напросто глупы. А те, которые поумнее и покрупнее, истеричны, заедены анализом, рефлексом... Эти ноют, ненавистничают, болезненно клеветают, подходят к человеку боком, смотрят на него искоса и решают: "О, это психопат!" или "Это фразер!" А когда не знают, какой ярлык прилепить к моему лбу, то говорят: "Это странный человек, странный!" Я люблю лес - это странно; я не ем мяса - это тоже странно. Непосредственного, чистого, свободного отношения к природе и к людям уже нет... Нет и нет! (*Хочет выпить.*)

СОНЯ (*мешает ему*): Нет, прошу вас,

ралан ...

Пауза.

Усталом, можда ја сувише строго судим. Мене живот не задовољава, као ни вашег ујка Вању, и ми обојица постајемо цандрљивци.

СОЊА: Ви сте незадовољни животом?

АСТРОВ: Ја волим живот уопште, али наш живот, паланачки, руски, малограђански ... мрзим и презирем из дубине душе. А што се тиче мог властитог личног живота, у њему, богами, нема ничег лепог. Знате, кад човек по мрачној ноћи иде кроз шуму, ако из даљине светлуца светлост, он не осећа ни замор, ни мрак ни бодљикаве гране које га шибају по лицу ... Ја радим, ви то знате, као нико у целом срезу, судбина ме шиба без престанка, понекад страховито патим, али у даљини немам никакве светлости. Ја за себе више ништа не очекујем, не волим људе ... Одавно већ никог не волим.

СОЊА: Никог?

АСТРОВ: Никог. Извесну нежност осећам само према вашој дадиљи ... и то је остатак из прошлости. Сельаци су сви исти, непросвећени, живе у прљавштини, а с интеллигенцијом тешко је сложити се. Она ме замара. Сви они, наши красни познаници, мисле као ситничари, осећају као ситничари и не виде даље од свог носа ... просто речено, они су глупи. А они који су паметнији и јачи ... хистерични су, упропашћени од анализе, од размишљања ... Ови укају, завиде, болесно клеветају, прилазе човеку са стране, гледају га испод ока и закључују: "Овај је психопат!" или: "Ово је фразер!" А кад не знају какву ће етикету да ми залепе на чело, они говоре: "Ово је чудан човек, чудан!" Ја волим шуму, то им је чудно; не једем месо, и то им је чудно. Непосредног, чистог, слободног односа према природи и људима нема ... Нема и нема! (*Хоће да пије.*)

СОЊА (*не да му*): Не, молим вас, преклињем

умоляю, не пейте больше.

АСТРОВ: Отчего?

СОНЯ: Это так не идет к вам! Вы изящны, у вас такой нежный голос... Даже больше, вы, как никто из всех, кого я знаю, - вы прекрасны. Зачем же вы хотите походить на обыкновенных людей, которые пьют и играют в карты? О, не делайте этого, умоляю вас! Вы говорите всегда, что люди не творят, а только разрушают то, что им надо свыше. Зачем же, зачем вы разрушаете самого себя? Не надо, не надо, умоляю, заклинаю вас.

АСТРОВ (*протягивает ей руку*): Не буду больше пить.

СОНЯ: Дайте мне слово.

АСТРОВ: Честное слово.

СОНЯ (*крепко пожимает руку*): Благодарю!

АСТРОВ: Баста! Я отрезвел. Видите, я уже совсем трезв и таким останусь до конца дней моих. (*Смотрит на часы.*) Итак, будем продолжать. Я говорю: мое время уже ушло, поздно мне... Постарел, заработался, испошлился, притупились все чувства, и, кажется, я уже не мог бы привязаться к человеку. Я никого не люблю и... уже не полюблю. Что меня еще захватывает, так это красота. Нравнодушен я к ней. Мне кажется, что если бы вот Елена Андреевна захотела, то могла бы вскружить мне голову в один день... Но ведь это не любовь, не привязанность... (*Закрывает рукой глаза и вздрагивает.*)

СОНЯ: Что с вами?

АСТРОВ.: Так... В великом посту у меня больной умер под хлороформом.

СОНЯ: Об этом пора забыть.

Пауза.

Скажите мне, Михаил Львович... Если бы у меня была подруга или младшая сестра, и если бы

вас, немојте више пити.

АСТРОВ: Зашто?

СОЊА: То вам тако не одговара! Ви сте фини, ви имате тако нежан глас ... Чак и више од тога, ви, као нико од свих које познајем, ви сте дивни. Зашто хоћете да личите на обичне људе који пију и картају се? О, не чините то, преклињем вас. Ви увек говорите да људи не стварају, него руше оно што им је дато од бога. Зашто онда, зашто рушите самог себе? Немојте, немојте, преклињем вас, заклињем вас.

АСТРОВ (*пружа јој руку*): Нећу више да пијем.

СОЊА: Дајте ми реч.

АСТРОВ: Часна реч.

СОЊА (*чврсто му стеже руку*): Хвала.

АСТРОВ: Свршено! Истрезнио сам се. Видите, ја сам трезан и такав ћу остати до краја живота. (*Гледа на сат*). Дакле, да наставимо. Кажем вам: за мене је све прошло, за мене је све доцкан ... Остарео сам, прерадио сам се, попростао, сва су ми осећања отупела и, чини ми се, више се не бих могао ни за кога везати. Ја никог не волим и ... више нећу завоleti. Још ме само једно одушевљава ... лепота. Према њој нисам равнодушан. Мени се чини, кад би Јелена Андреевна само хтела, могла би ми завртети мозак за један дан ... Али то није љубав, није оданост ... (*Покрива руком очи и стреса се*).

СОЊА: Шта вам је?

АСТРОВ: Ништа ... О великом посту умро ми је један болесник под хлороформом.

СОЊА: Време је да заборавите на то ...

Пауза.

Реците ми, Михаилу Львовичу ... Кад бих ја имала другарицу или млађу сестру и кад бисте сазнали да вас она ... рецимо, воли, шта бисте

вы узнали, что она... ну, положим, любит вас, то как бы вы отнеслись к этому? ви на то?

АСТРОВ (*пожав плечами*): Не знаю. Должно быть, никак. Я дал бы ей понять, что полюбить ее не могу... да и не тем моя голова занята. Как-никак, а если ехать, то уже пора. Прощайте, голубушка, а то мы так до утра не кончим. (*Пожимает руку.*) Я пройду через гостиную, если позволите, а то боюсь, как бы ваш дядя меня не задержал. (*Уходит.*)

СОНЯ (*одна*): Он ничего не сказал мне... Душа и сердце его все еще скрыты от меня, но отчего же я чувствую себя такою счастливою? (*Смеется от счастья.*) Я ему сказала: вы изящны, благородны, у вас такой нежный голос... Разве это вышло некстати? Голос его дрожит, ласкает... вот я чувствую его в воздухе. А когда я сказала ему про младшую сестру, он не понял... (*Ломая руки.*) О, как это ужасно, что я некрасива! Как ужасно! А я знаю, что я некрасива, знаю, знаю... В прошлое воскресенье, когда выходили из церкви, я слышала, как говорили про меня, и одна женщина сказала: "Она добрая, великодушная, но жаль, что она так некрасива..." Некрасива...

Входит Елена Андреевна.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА (*открывает окна*):
Прошла гроза. Какой хороший воздух!

Пауза.

Где доктор?

СОНЯ: Ушел.

Пауза.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Софи!

СОНЯ: Что?

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: До каких пор вы будете дуться на меня? Друг другу мы не сделали никакого зла. Зачем же нам быть врагами? Пол-

АСТРОВ (*слезе раменима*): Не знаю. Вероятно ... ништа. Ја бих јој дао на знање да је не могу волети ... а и глава ми је пуна других ствари. Дакле, ако се иде, већ је време. Збогом, драга моја, ако продужимо, ни до зоре нећемо свршити. (*Стеже јој руку*). Идем кроз салон, ако допустите; иначе, бојим се да ће ме ваш ујак задржати. (*Излази*).

СОЊА (*сама*): Он ми није ништа рекао. Његова душа и срце још су увек тајна за мене, али зашто се осећам тако срећна? (*Смеје се од среће*). Ја сам му рекла: ви сте фини, отмени, ви имате тако нежан глас ... Зар то није било умесно? Његов глас дрхти, мази ... ето, ја га осећам у ваздуху. А кад сам му рекла за млађу сестру, он ме није схватио ... (*Кршећи руке*). Ох, како је то страшно што нисам лепа! Како је то страшно! Ја знам да нисам лепа, знам, знам ... Прошле недеље, кад је свет излазио из цркве, чула сам како су говорили о мени; једна жена је рекла: "Она је племенита, великодушна, али штета што је тако ружна ... " Ружна ...

Улази Јелена Андреевна.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА (*отвара прозоре*):
Прошла је олуја. Како је диван ваздух!

Пауза.

Где је доктор?

СОЊА: Отишао је.

Пауза.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Sophie?

СОЊА: Шта је било?

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Докле ћете се ви дурити на мене? Ми једна другој нисмо учиниле никакво зло. Зашто бисмо били непријатељи? Оставите се ...

ноте...

СОНЯ: Я сама хотела... *(Обнимает ее.)*. Довольно сердиться.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: И отлично.

Оба взволнованы.

СОНЯ: Папа лег?

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Нет, сидит в гостиной... Не говорим мы друг с другом по целым, неделям и бог знает из-за чего... *(Увидев, что буфет открыт.)* Что это?

СОНЯ: Михаил Львович ужинал.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: И вино есть... Давайте выпьем брудершафт.

СОНЯ: Давайте.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Из одной рюмочки... *(Наливает.)* Этак лучше. Ну, значит -ты?

СОНЯ: Ты.

Пьют и целуются.

Я давно уже хотела мириться, да все как-то совестно было... *(Плачет.)*

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Что же ты плачешь?

СОНЯ: Ничего, это я так.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Ну, будет, будет... *(Плачет.)* Чудачка, и я заплакала...

Пауза.

Ты на меня сердита за то, что я будто вышла за твоего отца по расчету... Если веришь клятвам, то клянусь тебе,- я выходила за него по любви. Я увлеклась им, как ученым и известным человеком. Любовь была не настоящая, искусственная, но ведь мне казалось тогда, что она настоящая. Я не виновата. А ты с самой нашей свадьбы не переставала казнить меня своими умными

СОЊА: И ја сам хтела ... *(Грли је)*. Доста је било љутње.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Сад је све у реду.

Обе су узбуђене.

СОЊА: Је ли тата легао?

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Не, седи у салону ... Ми не говоримо једна с другом недељама, а бог би знао зашто ... *(Видевши да је бифе отворен)*. Шта је то?

СОЊА: Михаило Љвович је вечерас.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Има и вина ... Хајде да попијемо брудершафт.

СОЊА: Хајде!

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Из једна чашице ... *(Точи)*. Овако је боље. Дакле ... ти?

СОЊА: Ти.

Пију и љубе се.

Ја сам већ одавно хтела да се помирим, али сам се устручавала ... *(Плаче)*.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Зашто плачеш?

СОЊА: Није то ништа, само онако.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Хајде, доста, доста ... *(Плаче)*. Баш си чудна, и ја сам заплакала ...

Пауза.

Ти се на мене љутиш зато што сам за твог оца пошла, тобоже, из рачуна ... Ако верујеш заклетвама, кунем ти се да сам за њега пошла из љубави. Ја сам се одушевила њим као научником и славним човеком. То није била права љубав, него вештачка, али мени се онда чинило да је то права љубав. Ја нисам крива. А ти си ме још од нашег венчања стално прекоревала тим својим

подозрительными глазами.

СОНЯ: Ну, мир, мир! Забудем.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Не надо смотреть так - тебе это не идет. Надо всем верить, иначе жить нельзя.

Пауза.

СОНЯ: Скажи мне по совести, как друг... Ты счастлива?

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Нет.

СОНЯ: Я это знала. Еще один вопрос. Скажи откровенно, – ты хотела бы, чтобы у тебя был молодой муж?

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Какая ты еще девочка. Конечно, хотела бы. (*Смеется.*) Ну, спроси еще что-нибудь, спроси...

СОНЯ: Тебе доктор нравится?

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Да, очень.

СОНЯ (*смеется*): У меня глупое лицо... да? Вот он ушел, а я все слышу его голос и шаги, а посмотрю на темное окно, – там мне представляется его лицо. Дай мне высказаться... Но я не могу говорить так громко, мне стыдно. Пойдем ко мне в комнату, там поговорим. Я тебе кажусь глупою? Сознайся... Скажи мне про него что-нибудь...

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Что же?

СОНЯ: Он умный... Он все умеет, все может... Он и лечит, и сажает лес...

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА. Не в лесе и не в медицине дело... Милая моя, пойми, это талант! А ты знаешь, что значит талант? Смелость, свободная голова, широкий размах... Посадит дерево и уже загадывает, что будет от этого через тысячу лет, уже мерещится ему счастье человечества. Такие люди редки, их нужно любить... Он пьет, бывает грубоват, - но что за беда? Та-

памятным, подозривим очима.

СОЊА: Сад је свршено! Заборавимо то.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Не треба гледати тако, то ти не стоји лепо. Треба свима веровати, иначе се не може живети.

Пауза.

СОЊА: Реци ми по души, као пријатељ ... Јеси ли срећна?

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Нисам.

СОЊА: Знала сам то. Још једно питање. Реци ми отворено, да ли би волела да имаш младог мужа?

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Ти си још право дете. Волела бих, наравно. (*Смеје се*). Хајде, питај још нешто, питај ...

СОЊА: Теби се доктор допада?

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Да, веома.

СОЊА (*смеје се*): Ја имам глупо лице ... је ли? Ето, он је малочас отишао, а ја још једнако чујем његов глас и његове кораке, а кад погледам у мрачни прозор, мени се у њему привиђа његово лице. Пусти ме да ти све кажем ... Али ја не могу да говорим тако гласно, мене је стид. Хајдемо у собу, тамо ћемо разговарати. Ја ти изгледам глупа? Признај ... Реци ми нешто о њему ...

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Шта да ти кажем?

СОЊА: Он је паметан ... Он све зна, све може ... Он лечи и сади шуму ...

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Није ствар ни у шуми ни у медицини. Драга моја, схвати, то је таленат! А знаш ли ти шта значи таленат? Смелост, слободна глава, широк и замах ... Посади дрвце и већ мисли шта ће бити кроз хиљаду година, већ му се привиђа срећа човечанства. Такви су људи ретки, њих треба волети ... Он пије,

лантливый человек в России не может быть чистеньким. Сама подумай, что за жизнь у этого доктора! Непролазная грязь на дорогах, морозы, метели, расстояния громадные, народ грубый, дикий, кругом нужда, болезни, а при такой обстановке тому, кто работает и борется изо дня в день, трудно сохранить себя к сорока годам чистеньким и трезвым... *(Целует ее.)* Я от души тебе желаю, ты стоишь счастья... *(Встает.)* А я нудная, эпизодическое лицо... И в музыке, и в доме мужа, во всех романах - везде, одним словом, я была только эпизодическим лицом. Собственно говоря. Соня, если вдуматься, то я очень, очень несчастна! *(Ходит в волнении по сцене.)* Нет мне счастья на этом свете. Нет! Что ты смеешься?

СОНЯ *(смеется, закрыв лицо)*: Я так счастлива... счастлива!

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Мне хочется играть... Я сыграла бы теперь что-нибудь.

СОНЯ: Сыграй! *(Обнимает ее.)* Я не могу спать... Сыграй!

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Сейчас. Твой отец не спит. Когда он болен, его раздражает музыка. Поди спроси. Если он ничего, то сыграю. Поди.

СОНЯ: Сейчас. *(Уходит.)*

В саду стучит сторож.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Давно уже я не играла. Буду играть и плакать, плакать, как дура. *(В окно.)* Это ты стучишь, Ефим?

ГОЛОС СТОРОЖА: "Я!"

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Не стучи, барин нездоров.

ГОЛОС СТОРОЖА: "Сейчас уйду! *(Подсвистывает.)* Эй вы, Жучка Мальчик! Жучка!"

понекад је груб, али шта то мари! Талентован човек у Русији не може бити беспрекоран. Помисли сама ... какав је живот тог доктора! Непроходно блато по друмовима, мраз, међава, растојања огромна, људи груби, дивљи, свуда около беда, болест, а под таквим околностима ... онај који ради и бори се из дана у дан тешко може да остане до четрдесете године беспрекоран и трезан. .. *(Љуби је)*. Желим ти од свег срца, ти заслужујеш срећу ... *(Устаје)*. А ја сам досадна жена, епизодно лице ... И у музици, и у мужевљевој кући и у свим љубавима ... једном речју, свуда сам била епизодно лице. Уосталом, Соња, ако се озбиљно промисли, ја сам врло, врло несрећна. *(Узбуђено шета по позорници)*. За мене нема среће на овом свету. Нема! Зашто се смејеш?

СОЊА *(смеје се покривши лице рукама)*: Ја сам тако срећна ... тако срећна!

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Мени се свира ... Тако радо бих сад нешто одсвирала .

СОЊА: Свирај. *(Грли је)* . Мени се не спава ... Свирај!

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Одмах. Твој отац не спава. Када је болестан, њега нервира музика. Иди, питај га. Ако му не смета, ја ћу свирати. Иди.

СОЊА: Одмах. *(Излази)*.

У парку лупа ноћни чувар .

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Већ одавно нисам свирала. Свираћу и плакаћу, плакаћу као будала. *(Кроз прозор)*. Да ли ти то лупаш, Јефиме?

ЧУВАРЕВ ГЛАС: Ја!

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Немој да лупаш, господин је болестан.

ЧУВАРЕВ ГЛАС: Идем одмах *(Звижди)*. Хеј ви, Гарове, Дечко! Гарове!

Пауза.

СОНЯ (*вернувшись*): Нельзя!

Занавес.

ДЕЙСТВИЕ ТРЕТЬЕ

Гостиная в доме Серебрякова. Три двери: направо, налево и посредине. День.

Войницкий, Соня (сидят) и Елена Андреевна (ходит по сцене, о чем-то думая).

ВОЙНИЦКИЙ: Герр профессор изволил выразить желание, чтобы сегодня все мы собрались вот в этой гостиной к часу дня. (*Смотрит на часы.*) Без четверти час. Хочет о чем-то поведать миру.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Вероятно, какое-нибудь дело.

ВОЙНИЦКИЙ: Никаких у него нет дел. Пишет чепуху, брюзжит и ревнует, больше ничего.

СОНЯ (*тоном упрека*): Дядя!

ВОЙНИЦКИЙ: Ну, ну, виноват. (*Указывает на Елену Андреевну.*) Полюбуйтесь: ходит и от лени шатается. Очень мило! Очень!

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Вы целый день жужжите, все жужжите - как не надоест! (*С тоской.*) Я умираю скуки, не знаю, что мне делать.

СОНЯ (*пожимая плечами*): Мало ли дело? Только бы захотела.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Например?

СОНЯ: Хозяйством занимайся, учи, лечи. Мало ли? Вот когда тебя и папы здесь не было, мы с дядей Ваней сами ездили на базар мукой торговать.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Не умею. Да и неинтересно. Это только в идейных романах учат и лечат мужиков, а как я, ни с того ни с сего, возьму

Пауза

СОЊА (*враћа се*): Не дозвољава.

Завеса

ТРЕЋИ ЧИН

Салон у кући Серебрякова. Троја врата: десно, лево и у средини. Дан.

Војници и Соња седе, а Јелена Андреевна шета по позорници и нешто размишља

ВОЈНИЦКИ: Хер професор је изволео изразити жељу да се данас искупимо у овом салону у један сат. (*Гледа на сат*). Сад је четврт до један. Хоће нешто да саопшти свету.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Сигурно неку важну ствар.

ВОЈНИЦКИ: Нема он никаквих важних ствари. Пише глупости, гунђа, љубоморан је ... и ништа више.

СОЊА (*прекорно*): Ујко!

ВОЈНИЦКИ: Добро, добро, опростите. (*Показујући на Јелену Андреевну*). Погледајте је, хода и клати се од лењости. Дивно! Баш дивно!

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Ви цео дан гунђате, како вам то не досади. (*Са чежњом*). Ја умирем од досаде, не знам шта да радим.

СОЊА (*слеже раменима*): Зар је мало посла? Само кад би хтела ...

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: На пример?

СОЊА: Води кућу, учи децу, лечи. Зар је то мало? Ето, на пример, док ти и тата нисте били овде, ујка Вања и ја ишли смо сами на пијацу да продајемо брашно.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Не умею. А и не занима ме. Само у идејним романима уче и лече сељаке, а како ћу ја сад одједном, из чиста мира,

вдруг и пойду их лечить или учить?

СОНЯ: А вот я так не понимаю, как это не идти и не учить. Погоди, и ты привыкнешь. (*Обнимает ее.*) Не скучай, родная. (*Смеется.*) Ты скучаешь, не находишь себе места, а скука и праздность заразительны. Смотри: дядя Ваня ничего не делает и только ходит за тобою, как тень, я оставила свои дела и прибежала к тебе, чтобы поговорить. Обленилась, не могу! Доктор Михаил Львович прежде бывал у нас очень редко, раз в месяц, упрямый его было трудно, а теперь он ездит сюда каждый день, бросил и свои леса и медицину. Ты колдунья, должно быть.

ВОЙНИЦКИЙ: Что томитесь? (*Живо.*) Ну, дорогая моя, роскошь, будьте умницей! В ваших жилах течет русалочья кровь, будьте же русалкой! Дайте себе волю хоть раз в жизни, влюбитесь поскорее в какого-нибудь водяного по самые уши - и бултых с головой в омут, чтобы герр профессор и все мы только руками развели!

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА (*с гневом*): Оставьте меня в покое! Как это жестоко! (*Хочет уйти.*)

ВОЙНИЦКИЙ (*не пускает ее*): Ну, ну, моя радость, простите... Извиняюсь. (*Целует руку.*) Мир.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: У ангела не хватило бы терпения, согласитесь.

ВОЙНИЦКИЙ: В знак мира и согласия я принесу сейчас букет роз; еще утром для вас приготовил... Осенние розы - прелестные, грустные розы... (*Уходит.*)

СОНЯ: Осенние розы - прелестные, грустные розы...

Обе смотрят в окно.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Вот уже и сентябрь. Как-то мы проживем здесь зиму!

поћи да их лечим и учим?

СОЊА: А видиш, ја не разумем како човек да не пође и да их не учи. Чекај, навикнућеш се. (*Грли је*). Не досађуј се, драга моја. (*Смејући се*). Ти се досађујеш, не можеш нигде да се скрасиш, а досада и нерад су заразни. Погледај, ујка Вања ништа не ради и само се вуче за тобом као сенка, ја сам оставила свој посао и дотрчала овамо да разговарам с тобом. Проленила сам се, не могу да радим. Доктор Михаило Љвович раније нам је долазио врло ретко, једанпут месечно, било је тешко намолити га да дође, а сад долази овамо сваки дан, напустио је и своју шуму и медицину. Ти си, вероватно, чаробница.

ВОЈНИЦКИ: Што тако чамите? (*Живо*). Хајде, драга моја, лепото моја, будите паметни! У вашим жилама тече вилинска крв ... зато будите вила! Пустите срцу на вољу бар једанпут у животу, заљубите се до ушију у неког вилењака и бућните главачке у вртлог да хер професор и ми само зинемо од чуда!

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА (*љутито*): Оставите ме на миру! Како је то свирепо! (*Хоће да оде*).

ВОЈНИЦКИ (*не пушта је*): Добро, добро, радости моја, опростите ... Молим за опроштај. (*Љуби јој руку*). Да се помиримо.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: И анђео би изгубио стрпљење, признајте.

ВОЈНИЦКИ: У знак помирења и слоге Донећу вам сад одмах букет ружа; још сам јутрос спремио за вас ... Јесење руже ... дивне, тужне руже ... (*Излази*).

СОЊА: Јесење руже ... дивне, тужне руже ...

Обе гледају кроз прозор.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Већ је септембар. Како ћемо провести овде зиму!

Пауза.

Пауза.

Где доктор?

СОНЯ: В комнате у дяди Вани. Что-то пишет. Я рада, что дядя Ваня ушел, мне нужно поговорить с тобой.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: О чем?

СОНЯ: О чем? *(Кладет ей голову на грудь.)*

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Ну, полно, полно... *(Приглаживает ей волосы.)* Полно.

СОНЯ: Я некрасива.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: У тебя прекрасные волосы.

СОНЯ: Нет! *(Оглядывается, чтобы взглянуть на себя в зеркало.)* Нет! Когда женщина некрасива, то ей говорят: "У вас прекрасные глаза, у вас прекрасные волосы"... Я его люблю уже шесть лет, люблю больше, чем свою мать; я каждую минуту слышу его, чувствую пожатие его руки; и я смотрю на дверь, жду, мне все кажется, что он сейчас войдет. И вот, ты видишь, я все прихожу к тебе, чтобы поговорить о нем. Теперь он бывает здесь каждый день, не смотрит на меня, не видит... Это такое страдание! У меня нет никакой надежды, нет, нет! *(В отчаянии.)* О боже, пошли мне силы... Я всю ночь молилась... Я часто подхожу к нему, сама заговариваю с ним, смотрю ему в глаза... У меня уже нет гордости, нет сил владеть собою... Не удержалась и вчера призналась дяде Ване, что люблю... И вся прислуга знает, что я его люблю. Все знают.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: А он?

СОНЯ: Нет. Он меня не замечает.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА *(в раздумье)*: Станный он человек... Знаешь что? Позволь, я поговорю с ним... Я осторожно, намеками...

Где же доктор?

СОҖА: У ујка-Вањиној соби. Нешто пише. Баш волим што је ујка Вања изишао, треба да разговарам с тобом.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: О чему?

СОҖА: О чему? *(Спушта јој главу на груди.)*

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Хајде, немој, немој ... *(Миљује је по коси.)* Немој.

СОҖА: Ј а нисам лепа.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Ти имаш дивну косу.

СОҖА: Не! *(Окреће се да би се погледала у огледало.)* Не! Када је жена ружна, онда јој обично говоре: "Ви имате дивне очи, ви имате дивну косу ... " Ја га волим већ шест година, волим га више него своју мајку; сваког тренутка чујем његов глас, осећам стисак његове руке; ја гледам у врата, очекујем, мени се сваког тренутка чини да ће он сад одмах ући. Ето, ти видиш, ја сваки час долазим к теби да причам о њему. Сад он долази овамо сваки дан, али ме не гледа, не види ... Ја страховито патим! Немам никакве наде, немам, немам! *(Очајно.)* О, боже, дај ми снаге ... Ја сам се целе ноћи молила ... Често му прилазим, сама заповедам разговор, гледам га у очи ... Ја више немам поноса, немам снаге да се савладам... Нисам могла издржати и јуче сам признала ујка-Вањи да волим доктора ... И сва послуга зна да га волим. Сви знају.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: А он?

СОҖА: Не. Он ме не примећује.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА *(размишља)*: Чудан човек ... Него, знаш шта? Дозволи да ја разговарам с њим ... Ј а ћу опрезно, издалека ...

Пауза.

Пауза.

Право, до каких же пор быть в неизвестности...
Позволь!

Соня утвердительно кивает головой.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: И прекрасно. Любит или не любит - это не трудно узнать. Ты не смущайся, голубка, не беспокойся, - я допрошу его осторожно, он и не заметит. Нам только узнать: да или нет?

Пауза.

Если нет, то пусть не бывает здесь. Так?

Соня утвердительно кивает головой.

Легче, когда не видишь. Откладывать в долгий ящик не будем, допросим его теперь же. Он собирался показать мне какие-то чертежи... Поди скажи, что я желаю его видеть.

СОНЯ (*в сильном волнении*); Ты мне скажешь всю правду?

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Да, конечно. Мне кажется, что правда, какая бы она ни была, все-таки не так страшна, как неизвестность. Положись на меня, голубка.

СОНЯ: Да... да... Я скажу, что ты хочешь видеть его чертежи... (*Идет и останавливается возле двери.*) Нет, неизвестность лучше... Все-таки надежда...

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Что ты?

СОНЯ: Ничего. (*Уходит.*)

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА (*одна*): Нет ничего хуже, когда знаешь чужую тайну и не можешь помочь. (*Раздумывая.*) Он не влюблен в нее - это ясно, но отчего бы ему не жениться на ней? Она некрасива, но для деревенского доктора, в его годы, это была бы прекрасная жена. Умница, такая добрая, чистая... Нет, это не то, не то...

Збиља, докле да будеш у неизвесности ... Дозволи ми!

Соња потврдно клима главом.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Одлично. Да ли воли или не, то није тешко сазнати. Не брини се, драга моја, не узбуђуј се, ја ћу га опрезно испитати, он неће ни приметити. Ми треба само да знамо: да или не?

Пауза.

Ако не, онда нека не долази више овамо. Је ли тако?

Соња потврдно клима главом.

Лакше је кад не гледаш. Нећемо одлагати, испитаћемо га сад одмах ... Хтео је да ми покаже неке цртеже ... Иди, реци му да бих желела да га видим.

СОЊА (*веома узбуђена*): Ти ћеш ми рећи целу истину?

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Па да, наравно. Мени се чини да истина, каква год да је, ипак није тако страшна као неизвесност. Ослони се на мене, драга моја.

СОЊА: Да, да ... Рећи ћу му да хоћеш да видиш његове цртеже. (*Полази и застаје пред вратима*). Не, неизвесност је боља ... Ипак има наде ...

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Шта кажеш?

СОЊА: Ништа. (*Излази*).

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА (*сама*): Нема ништа горе него кад знаш туђу тајну, а не можеш да помогнеш. (*Размишља*). Он није заљубљен у њу ... то је јасно, али зашто се не би оженио њом? Она није лепа, али за сеоског лекара у његовим годинама, то би била дивна жена. Паметна, тако добра, чедна ... Не, не, ја се заварам ...

Пауза.

Я понимаю эту бедную девочку. Среди отчаянной скуки, когда вместо людей кругом бродят какие-то серые пятна, слышатся одни пошлости, когда только и знают, что едят, пьют, спят, иногда приезжает он, не похожий на других, красивый, интересный, увлекательный, точно среди потемок восходит месяц ясный... Поддаться обаянию такого человека, забыть... Кажется, я сама увлеклась немножко. Да, мне без него скучно, я вот улыбаюсь, когда думаю о нем... Этот Дядя Ваня говорит, будто в моих жилах течет русалочья кровь. "Дайте себе волю хоть раз в жизни"... Что ж? Может быть, так и нужно... Улететь бы вольною птицей от всех вас, от ваших сонных физиономий, от разговоров, забыть, что все вы существуете на свете... Но я труслива, застенчива... Меня замучит совесть... Вот он бывает здесь каждый день, я угадываю, зачем он здесь, и уже чувствую себя виноватою, готова пасть перед Соней на колени, извиняться, плакать...

АСТРОВ (*входит с картограммой*): Добрый день! (*Пожимает руку.*) Вы хотели видеть мою живопись?

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Вчера вы обещали показать мне свои работы... Вы свободны?

АСТРОВ: О, конечно. (*Растягивает на ломберном столе картограмму и укрепляет ее кнопками.*) Вы где родились?

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА (*помогая ему*): В Петербурге.

АСТРОВ: А получили образование?

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: В консерватории.

АСТРОВ: Для вас, пожалуй, это неинтересно.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Почему? Я, правда, деревни не знаю, но я много читала.

Пауза.

Я схватаю ту сироту девојку. Усред очајне досаде, кад уместо људи свуда околу лутају некакве сиве мрље, када се чују само баналности, кад ни за шта друго не знају него само једу, пију, спавају и кад понекад дође он, он који не личи на остале, леп, интересантан, заносан ... као кад усред мрака изиђе светли месец ... Подати се дражи тог човека, заборавити се ... Чини ми се да сам се и ја мало занела. Да, без њега ми је досадно; ја се, ето, смешим кад мислим на њега ... Овај ујка Вања каже да у мојим жилама тече вилинска крв. "Пустите срцу на вољу бар једанпут у животу ... " Ко зна? Можда би требало тако ... Одлетети као слободна птица од свих вас, од ваших сањивих лица, од ваших разговора, заборавити да постојите на свету... Али ја сам плашљива, стидљива ... Умрла бих од гриже савести... Ето, он долази овамо сваки дан, ја погађам зашто долази и већ се осећам крива, спремна сам да пред Соњом паднем на колена, да молим за опроштај, да плачем ...

АСТРОВ (*улази с картограмом*): Добар дан! (*Стеже јој руку*). Хтели сте да видите моје сликарство?

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Јуче сте ми обећали да ћете ми показати своје радове ... Јесте ли слободни?

АСТРОВ: О, наравно. (*Развија по столу за картање свој картограм и причвршћује га ексерчићима*). Где сте се родили?

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА (*помаже му*): У Петрограду.

АСТРОВ: А где сте се школовали?

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: На конзерваторију.

АСТРОВ: Вама то, вероватно, неће бити занимљиво.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Зашто? Ја, истина,

АСТРОВ: Здесь в доме есть мой собственный стол... В комнате у Ивана Петровича. Когда я утомлюсь совершенно, до полного отупления, то все бросаю и бегу сюда, и вот забавляюсь этой штукой час-другой... Иван Петрович и Софья Александровна щелкают на счетах, а я сижу подле них за своим столом и мажу, и мне тепло, покойно, и сверчок кричит. Но это удовольствие я позволяю себе не часто, раз в месяц... *(Показывая на картограмме.)* Теперь смотрите сюда. Картина нашего уезда, каким он был пятьдесят лет назад. Темно- и светло-зеленая краска означает леса; половина всей площади занята лесом. Где по зелени положена красная сетка, там водились лоси, козы... Я показываю тут и флору и фауну. На этом озере жили лебеди, гуси, утки, и, как говорят старики, птицы всякой была сила, видимо-невидимо: носилась она тучей. Кроме сел и деревень, видите, там и сям разбросаны разные выселки, хуторочки, раскольничьи скиты, водяные мельницы... Рогатого скота и лошадей было много. По голубой краске видно. Например, в этой волости голубая краска легла густо; тут были целые табуны, и на каждый двор приходилось по три лошади.

Пауза.

Теперь посмотрим ниже. То, что было двадцать пять лет назад. Тут уж под лесом только одна треть всей площади. Коз уже нет, но лоси есть. Зеленая и голубая краски уже бледнее. И так далее, и так далее. Переходим к третьей части: картина уезда в настоящем. Зеленая краска лежит кое-где, но не сплошь, а пятнами; исчезли лоси, и лебеди, и глухари... От прежних выселков, хуторков, скитов, мельниц и следа нет. В общем, картина постепенного и несомненного вырождения, которому, по-видимому, остается еще каких-нибудь десять – пятнадцать лет, чтобы стать полным. Вы скажете, что тут культурные влияния, что старая жизнь естественно должна была уступить место новой. Да, я понимаю,

не познаю село, али сам много читала.

АСТРОВ: Овде у кући ја имам свој сто ... У соби Ивана Петровича. Када се много заморим, тако да потпуно отупим, ја остављам све и журирим овамо; овде се забављам овим стварима сат-два ... Иван Петрович и Софија Александровна рачунају на рачунаљци, а ја седим поред њих за својим столом и мажем ... мени је топло, миран сам, цврчи цврчак. Али то задовољство не допуштам себи често, једанпут месечно ... *(Показује на картограм.)* Сад погледајте овамо. Слика нашег среза какав је био пре педесет година. Тамнија и светлија зелена боја означава шуму; половину читаве површине заузима шума. Где је преко зелене боје превучена црвена мрежа, тамо је било лосова, дивокоза ... Ја показујем овде и флору и фауну. На овом језеру живели су лабудови, гуске, пловке, и као што причају стари људи, ту је било много свакојаких птица, тушта и тма; и летеле су оне као облак. Осим мањих и већих села, видите, овде-онде су растурени разни засеоци, мајури, расколничке испоснице, воденице ... Рогате марве и коња било је много. Види се по плавој боји. На пример, у овој општини плава боја је густа; ту су биле читаве ергеле и на сваку кућу је долазило по три коња.

Пауза.

Сад погледајте ниже. Оно што је било пре двадесет пет година. Ту је под шумом већ само једна трећина читаве површине. Дивокоза више нема, али лосова још има. Зелена и плава боја већ су блеђе. И тако даље и тако даље. Пређимо на трећи део: данашња слика среза. Зелена боја се налази само гдегде, у облику мрља и не иде скроз; нестало је и лосова, и лабудова, и тетреба ... Од некадашњих мајура, испосница и воденица нема ни трага. Уопште узевши, ово је слика постепеног и несумњивог изумирања, коме, по свој прилици, треба још неких десет-петнаест година па да буде потпуно. Ви ћете рећи да су ту посредни културни утицаји, да је стари живот природно морао уступити место новом животу. Да, ја бих то разумео кад би се на месту ових

если бы на месте этих истребленных лесов пролегли шоссе, железные дороги, если бы тут были заводы, фабрики, школы – народ стал бы здоровее, богаче, умнее, но ведь тут ничего подобного! Везде те же болота, комары, то же бездорожье, нищета, тиф, дифтерит, пожары... Тут мы имеем дело с вырождением вследствие непосильной борьбы за существование, это вырождение от косности, от невежества, от полнейшего отсутствия самосознания, когда озавбший, голодный, больной человек, чтобы спасти остатки жизни, чтобы сберечь своих детей, инстинктивно, бессознательно хватается за все, чем только можно утолить голод, согреться, разрушает все, не думая о завтрашнем дне... Разрушено уже почти все, но взамен не создано еще ничего. (*Холодно.*) Я по лицу вижу, что вам неинтересно.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Но я в этом так мало понимаю...

АСТРОВ: И понимать тут нечего, просто неинтересно.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Откровенно говоря, мысли мои не тем заняты. Простите. Мне нужно сделать, вам маленький допрос, и я смущена, не знаю, как начать.

АСТРОВ: Допрос?

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Да, допрос, но... довольно невинный. Сядем!

Садятся..

Дело касается одной молодой особы. Мы будем говорить, как честные люди, как приятели, без обвиняков. Поговорим и забудем, о чем была речь. Да?

АСТРОВ: Да.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Дело касается моей падчерицы Сони, Она вам нравится?

АСТРОВ: Да, я ее уважаю.

уништени х шума појавили друмови, железничке пруге, кад би се ту подигле фабрике и школе, кад би народ постао здравији, богатији, паметнији, али од свега тога нема ништа! у срезу су оне исте мочваре, комарци, путева нема, влада беда, тифус, дифтерија, пустоше пожари ... Ту је посреди изумирање услед напорне борбе за опстанак; то је изумирање које долази од инертности, од непросвећености, од потпуног одсуства свести, кад се прозебао, гладан, болестан човек, да би спасао остатак живота, да би сачувао своју децу, инстинктивно, несвесно хвата за све чиме би могао утолити глад и огрејати се, руши све не мислећи на сутрашњи дан... По-рушено је већ готово све, али уместо тога није створено још ништа ... (*Хладно*). Видим по вашем лицу да вас то не занима.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Али ја се у то тако мало разумем ...

АСТРОВ: Нема ту шта да се разуме, вас просто не занима.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Право да вам кажем, тренутно мислим на нешто друго. Опростите. Треба да вас испитам о једној ствари, и ја сам збуњена, не знам како да почнем.

АСТРОВ: Да ме испитате?

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Да, да вас испитам, али ... не бојте се, није ништа страшно. Седимо!

Обоје седају.

Реч је о једној младој особи. Говорићемо као часни људи, као пријатељи, без увијања. Говорићемо и заборавићемо о чему је била реч. Је ли тако?

АСТРОВ: Тако је.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Реч је о мојој пасторци Соњи. Да ли вам се она свиђа?

АСТРОВ: Да, ја је поштујем.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Да ли вам се она

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Она вам нравится, как женщина?

АСТРОВ (*не сразу*): Нет.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Еще два-три слова - и конец. Вы ничего не замечали?

АСТРОВ: Ничего.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА (*берет его за руку*): Вы не любите ее, по глазам вижу... Она страдает... Поймите это и... перестаньте бывать здесь.

АСТРОВ (*встает*): Время мое уже ушло... Да и некогда... (*Пожав плечами.*) Когда мне? (*Он смущен.*)

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Фу, какой неприятный разговор! Я так волнуюсь, точно протащила на себе тысячу пудов. Ну, слава богу, кончили. Забудем, будто не говорили вовсе, и... и уезжайте. Вы умный человек, поймете...

Пауза.

Я даже красная вся стала.

АСТРОВ: Если бы вы мне сказали месяц-два назад, то я, пожалуй, еще подумал бы, но теперь... (*Пожимает плечами.*) А если она страдает, то, конечно... Только одного не понимаю: зачем вам понадобился этот допрос? (*Глядит ей в глаза и грозит пальцем.*) Вы – хитрая!

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Что это значит?

АСТРОВ (*смеясь*): Хитрая! Положим, Соня страдает, я охотно допускаю, но к чему этот ваш допрос? (*Мешая ей говорить, живо.*) Позвольте, не делайте удивленного лица, вы отлично знаете, зачем я бываю здесь каждый день... Зачем и ради кого бываю, это вы отлично знаете. Хищница милая, не смотрите на меня так, я старый воробей...

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: (*в недоумении*): Хищ-

свижа као жена?

АСТРОВ (*после мале паузе*): Не.

ЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Још две-три речи ... и крај. Зар нисте ништа приметили?

АСТРОВ: Ништа.

ЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА (*узима га за руку*): Ви је не волите, видим вам из очију ... Она пати ... Схватите то ... и престаните да долазите овамо.

АСТРОВ (*устаје*): Моје време је већ прошло ... А и немам кад ... (*Слеже раменима*). Кад бих ја ... (*Збуњен је*).

ЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Уф, ала је то непријатан разговор! Ја сам узбуђена као да сам вукла на себи хиљаду пудова. Е, хвала богу, свршили смо. Заборавимо на то као да уопште нисмо ни разговарали и ... идите. Ви сте паметан човек, ви ћете разумети ...

Пауза.

Ја сам чак сва поцрвенела.

АСТРОВ: Да сте ми то рекли пре једно два месеца, можда бих промислио, али сада ... (*Слеже раменима*). Ако она пати, онда, наравно ... Само једно не разумем: шта вам је требало ово испитивање? (*Гледа је у очи и прети јој прстом*). Ви сте лукави!

ЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Шта то има да значи?

АСТРОВ (*смејући се*): Лукави! Рецимо, Соња пати, то је могуће, али чему ово испитивање? (*Не да јој да одговори, живо*). Чекајте, немојте правити зачуђено лице, ви врло добро знате зашто ја сваки дан долазим овамо. Зашто и због кога долазим, ви то врло добро знате. Мила грабљивице, не гледајте ме тако, ја сам стари лисац ...

ЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА (*у недоумици*): Гра-

ница? Ничего не понимаю.

АСТРОВ: Красивый, пушистый хорек... Вам нужны жертвы! Вот я уже целый месяц ничего не делаю, бросил все, жадно ищущ вас - и это вам ужасно нравится, ужасно... Ну, что ж? Я победен, вы это знали и без допроса. (*Скрестив руки и нагнув голову.*) Покоряюсь. Натe, ешьте!

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Вы с ума сошли!

АСТРОВ (*смеется сквозь зубы*): Вы застенчивы...

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: О, я лучше и выше, чем вы думаете! Клянусь вам! (*Хочет уйти.*)

АСТРОВ (*загораживая ей дорогу*): Я сегодня уеду, бывать здесь не буду, но... (*Берет ее за руку, оглядывается.*) Где мы будем видеться? Говорите скорее: где? Сюда могут войти, говорите скорее. (*Страстно.*) Какая чудная, роскошная... Один поцелуй... Мне поцеловать только ваши ароматные волосы...

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Клянусь вам...

АСТРОВ (*мешая ей говорить*): Зачем клясться? Не надо клясться. Не надо лишних слов... О, какая красивая! Какие руки! (*Целует руки.*)

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Но довольно наконец... уходите... (*Отнимает руки.*) Вы забылись.

АСТРОВ: Говорите же, говорите, где мы завтра увидимся? (*Берет ее за талию.*) Ты видишь, это неизбежно, нам надо видеться. (*Целует ее; в это время входит Войницкий с букетом роз и останавливается у двери.*)

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА (*не видя Войницкого*): Пощадите... оставьте меня... (*Кладет Астрову голову на грудь.*) Нет! (*Хочет уйти.*)

АСТРОВ (*удерживая ее за талию*): Приезжай

блывица? Ништа не разумем.

АСТРОВ: Лепа, мека зверчице ... Вама су потребне жртве. Ето, ја већ месец дана ништа не радим, све сам напустио, жудно тражим вас... и то вам се страшно допада, страшно ... Шта има! Ја сам побеђен, ви сте то знали и без испитивања. (*Скрсти руке и сагне главу.*) Покоравам се! Изволите, једите!

ЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Јесте ли полудели?

АСТРОВ (*смеје се кроз зубе*): Ви сте стидљиви ...

ЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Ја сам боља и узвишенија него што ви мислите! Кунем вам се! (*Хоће да оде.*)

АСТРОВ (*препечујући јој пут*): Ја данас одлазим, нећу долазити овамо, али ... (*Узима је за руку, осврће се лево-десно.*) Где ћемо да се састајемо? Говорите брже: Где? Може неко да уђе, говорите брже ... (*Страшно.*) Како сте дивни, заносни ... Један пољубац ... Само да пољубим вашу мирисну косу ...

ЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Кунем вам се ...

АСТРОВ (*не да јој да говори*): Зашто се кунете? Нису потребне заклетве. Нису потребне сувишне речи ... О, како сте лепи! Какве руке! (*Љуби јој руке.*)

ЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Доста, нај зад... идите ... (*Отима руке.*) Ви сте заборавили.

АСТРОВ: Говорите, говорите, где ћемо се сутра видети? (*Узима је око струка.*) Ти видиш да је то неизбежно, ми морамо да се виђамо. (*Љуби је; у том тренутку улази Војницки с букетом ружа и застаје на вратима.*)

ЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА (*не видећи Војницког*): Смилујте се ... оставите ме. (*Спушта главу на груди Астрову.*) Не! (*Хоће да оде.*)

АСТРОВ (*држи је загрљену око струка*): Дођи сутра у шумареву кућицу ... око два сата ...

завтра в есничество... часам к двум... Да? Ты приедешь?

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА (*увидев Войницкого*):
Пустите! (*В сильном смущении отходит к окну.*)
Это ужасно.

ВОЙНИЦКИЙ (*кладет букет на стол; волнуясь, вытирает платком лицо и за воротником*): Ничего... Да... Ничего...

АСТРОВ (*будуруя*): Сегодня, многоуважаемый Иван Петрович, погода недурна. Утром было пасмурно, словно как бы на дождь, а теперь солнце. Говоря по совести, осень выдалась прекрасная... и озими ничего себе. (*Свертывает картограмму в трубку.*) Вот только что: дни коротки стали... (*Уходит.*)

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА (*быстро подходит к Войницкому*): Вы постараетесь, вы употребите все ваше влияние, чтобы я и муж уехали отсюда сегодня же! Слышите? Сегодня же!

ВОЙНИЦКИЙ (*вытирая лицо*): А? Ну, да... хорошо... Я, Нелене, все видел, все...

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА (*нервно*): Слышите? Я должна уехать отсюда сегодня же!

Входят *Серебряков, Соня, Телегин и Марина.*

ТЕЛЕГИН: Я сам, ваше превосходительство, что-то не совсем здоров. Вот уже два дня хвораю. Голова что-то того...

СЕРЕБРЯКОВ: Где же остальные? Не люблю я этого дома. Какой-то лабиринт. Двадцать шесть громадных комнат, разбредутся все, и никого никогда не найдешь. (*Звонит.*) Пригласите сюда Марию Васильевну и Елену Андреевну!

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Я здесь.

СЕРЕБРЯКОВ: Прошу, господа, садиться.

СОНЯ (*подойдя к Елене Андреевне, нетерпе-*

Je ли? Je ли? Хоћеш ли доћи?

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА (*спазивши Војницког*): Пустите! (*Веома збуњена прилази прозору*). То је страшно!

ВОЈНИЦКИ (*спушта букет на столицу: узбуђен, брише лице и врат марамицом*): Ништа ... Дабоме ... Ништа ...

АСТРОВ (*изазивачки*): Данас је, многопоштовани Иване Петровичу, врло лепо време. Јутрос је било облачно, као да ће киша, а сад је сунце. Збиља, јесен је дивна ... и озими усеви су доста добри. (*Савија картограм у трубу*). Само једно не ваља, дани су кратки ... (*Излази*).

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА (*брзо прилази Војницком*): Ви ћете се потрудити, ви ћете употребити сав свој утицај да ја и мој муж још данас отпујемо одавде! Чујете ли? Још данас!

ВОЈНИЦКИ (*бришући лице*): А? Па да ... добро ... Ја сам, Нелене, све видео, све ...

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА (*нервозно*): Чујете'? Ја морам да отпујем још данас!

Улазе: *Серебрјаков, Соња, Телегин и Марина.*

ТЕЛЕГИН: Мени, ваше превасходство, нешто није добро. Већ два дана како куњам. Глава ме нешто ...

СЕРЕБРЈАКОВ: А где су остали? Не волим ову кућу. Прави лабиринт. Двадесет шест огромних соба, сви се разиђу и никог не можеш да нађеш. (*Звони*). Змолите Марију Васильевну и Јелену Андреевну да дођу овамо.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Ја сам овде.

СЕРЕБРЈАКОВ: Изволите сести, господа.

СОЊА (*прилази Јелени Андреевној, нестр-*

ливо): Что он сказал?

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: После.

СОНЯ: Ты дрожишь? Ты взволнована? (*Пытливо всматривается в ее лицо.*) Я понимаю... Он сказал, что уже больше не будет бывать здесь... да?

Пауза.

Скажи: да?

Елена Андреевна утвердительно кивает головой.

СЕРЕБРЯКОВ (*Телегину*): С нездоровьем еще можно мириться, куда ни шло, но чего я не могу переварить, так это строя деревенской жизни. У меня такое чувство, как будто я с земли свалился на какую-то чужую планету. Садитесь, господа, прошу вас. Соня!

Соня не слышит его, она стоит, печально опустив голову.

Пауза.

Не слышит. (*Марине.*) И ты, няня, садись.

Няня садится и вяжет чулок.

Прошу, господа. Повесьте, так сказать, ваши уши на гвоздь внимания. (*Смеется,*)

ВОЙНИЦКИЙ (*волнуясь*): Я, быть может, не нужен? Могу уйти?

СЕРЕБРЯКОВ: Нет, ты здесь нужнее всех.

ВОЙНИЦКИЙ: Что вам от меня угодно?

СЕРЕБРЯКОВ: Вам... Что же ты сердисься? Если я в чем виноват перед тобою, то извини, пожалуйста.

ВОЙНИЦКИЙ: Оставь этот тон. Приступим к делу... Что тебе нужно?

Входит *Мария Васильевна*.

СЕРЕБРЯКОВ: Вот и тапан. Я начинаю,

пливо): Шта је рекао?

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Доцније.

СОЊА: Ти дрхтиш? Ти си узбуђена? (*Гледа је улице испитивачким погледом*). Разумем ... Рекао је да више неће долазити овамо ... Је ли тако?

Пауза.

Реци: је ли тако?

Јелена Андреевна потврдно климне главом.

СЕРЕБРЈАКОВ (*Телегину*): С болешћу се још човек може помирити како-тако, али нешто што не могу да поднесем ... то ј е овај начин живота на селу. Осећам се као да сам са земље пао на неку другу планету. Седите, господо, молим вас. Соња!

Соња га не чује, она стоји тужно оборивши главу.

Пауза.

Не чује. (*Марини*). И ти, дадо, седи.

Дадилја седа и плете чарапу.

Изволите, господо. А сад, што се каже, наћулите уши. (*Смеје се*).

ВОЈНИЦКИ (*узбуђен*): Ја, можда, нисам потребан? Могу ли да одем?

СЕРЕБРЈАКОВ: Не, ти си овде најпотребнији.

ВОЈНИЦКИ: Шта ви хоћете од мене?

СЕРЕБРЈАКОВ: Ви ... Зашто се љутиш? Ако сам ти се нешто замерио, молим те, опрости ми.

ВОЈНИЦКИ: Остави тај тон. Пређимо на ствар ... Шта си хтео?

Улази *Марија Васильевна*.

СЕРЕБРЈАКОВ: Ево и маман. Ја почињем, господо. Ј а сам вас позвао, господо, да вам сао-

господа. Я пригласил вас, господа, чтобы объявить вам, что к нам едет ревизор.

Впрочем, шутки в сторону. Дело серьезное. Я, господа, собрал вас, чтобы попросить у вас помощи и совета, и, зная всегдашнюю вашу любезность, надеюсь, что получу их. Человек я ученый, книжный и всегда был чужд практической жизни. Обойтись без указаний сведущих людей я не могу и прошу тебя, Иван Петрович, вот вас, Илья Ильич, вас, маман... Дело в том, что *manet omnes una pox*, то есть все мы под богом ходим; я стар, болен и потому нахожу своевременным регулировать свои имущественные отношения постольку, поскольку они касаются моей семьи. Жизнь моя уже кончена, о себе я не думаю, но у меня молодая жена, дочь—девушка.

Пауза.

Продолжать жить в деревне мне невозможно. Мы для деревни не созданы. Жить же в городе на те средства, какие мы получаем от этого имения, невозможно. Если продать, положим, лес, то эта мера экстраординарная, которою нельзя пользоваться ежегодно. Нужно изыскать такие меры, которые гарантировали бы нам постоянную, более или менее определенную цифру дохода. Я придумал одну такую меру и имею честь предложить ее на ваше обсуждение. Минутя детали, изложу ее в общих чертах. Наше имение дает в среднем размере не более двух процентов. Я предлагаю продать его. Если вырученные деньги мы обратим в процентные бумаги, то будем получать от четырех до пяти процентов, и я думаю, что будет даже излишек в несколько тысяч, который нам позволит купить в Финляндии небольшую дачу.

ВОЙНИЦКИЙ: Постой... Мне кажется, что мне изменяет мой слух. Повтори, что ты сказал.

СЕРЕБРЯКОВ: Деньги обратить в процен-

пштим да нам долази ревизор**. Усталом, шалу на страну.

** Из Гоголевог *Ревизора*

Ствар је озбиљна. Ја сам вас позвао, господо, да пас замолим за помоћ и за савет, и знајући вашу свакидашњу љубазност, верујем да ћу их добити. Ја сам научник, човек од књиге, и увек сам био далеко од практичног живота. Без савета искусних људи ја се не могу снаћи и зато молим тебе, Иване Петро вичу, вас Иљо Иљичу, вас, маман. Ствар је у овоме: *manet omnes una pox****, то јест, сви смо ми у божјој руци;

*** Из Хорацијеве оде

ја сам стар, болестан, и зато налазим за потребно да регулишем своје имовинске односе уколико се тичу моје породице. Мој живот је свршен, на себе не мислим, али ја имам младу жену, кћер девојку.

Пауза.

Да и даље живим на селу ... не могу. Ми нисмо створени за село. А живети у вароши с оним приходима које добијамо од овог имања ... немогуће је. Ако продамо, рецимо, шуму, то би била ванредна мера која се не би могла употребити сваке године. Треба да нађемо такве мере које би нам обезбедиле сталну, мање-више одређену суму прихода. Ја сам смислио једну такву меру и мени је част да је ставим на дискусију. Не улазећи у појединости, изложићу је само у главним цртама. Наше имање просечно не доноси више од два одсто. Предлажем да га продамо. Ако добијени новац претворимо у папире од вредности, добијаћемо четири до пет одсто; мислим да ће нам чак претећи неколико хиљада, за које ћемо моћи да купимо у Финској мали летњиковац.

ВОЈНИЦКИ: Стани ... Чини ми се да ме слух вара. Понови шта си казао.

СЕРЕБРЈАКОВ: Новац да претворимо у папире од оног што нам претекне да купимо лет-

тные бумаги и на излишек, какой останется, купить дачу в Финляндии.

ВОЙНИЦКИЙ: Не Финляндия... Ты еще что-то другое сказал.

СЕРЕБРЯКОВ: Я предлагаю продать имение.

ВОЙНИЦКИЙ: Вот это самое. Ты продашь имение, превосходно, богатая идея... А куда прикажешь деваться мне со старухой матерью и вот с Соней?

СЕРЕБРЯКОВ: Все это своевременно мы обсудим. Не сразу же.

ВОЙНИЦКИЙ: Постой. Очевидно, до сих пор у меня не было ни капли здравого смысла. До сих пор я имел глупость думать, что имение принадлежит Соне. Мой покойный отец купил это имение в приданое для моей сестры. До сих пор я был наивен, понимал законы не потурецки и думал, что имение от сестры перешло к Соне.

СЕРЕБРЯКОВ: Да, имение принадлежит Соне. Кто спорит? Без согласия Сони я не решусь продать его. К тому же я предлагаю сделать это для блага Сони.

ВОЙНИЦКИЙ: Это непостижимо, непостижимо! Или я с ума сошел, или... или...

МАРИЯ ВАСИЛЬЕВНА: Жан, не противоречь Александру. Верь, он лучше нас знает, что хорошо и что дурно.

ВОЙНИЦКИЙ: Нет, дайте мне воды. (*Пьет воду.*) Говорите, что хотите, что хотите!

СЕРЕБРЯКОВ: Я не понимаю, отчего ты волнуешься. Я не говорю, что мой проект идеален. Если все найдут его негодным, то я не буду настаивать.

Пауза.

ТЕЛЕГИН (*в смущении*): Я, ваше превосходительство, питаю к науке не только благоговение, но и родственные чувства. Брата моего Григо-

ньковац у Финској.

ВОЈНИЦКИ: Није у питању Финска ... Ти си нешто друго рекао.

СЕРЕБРЈАКОВ: Ја предлагем да продамо имање.

ВОЈНИЦКИ: То, то. Ти ћеш продати имање, сјајно, одлична идеја ... А куд ћу ја са старом мајком и Соњом?

СЕРЕБРЈАКОВ: Све ћемо у своје време про- дискутовати. Не можемо све одједанпут.

ВОЈНИЦКИ: Стани. Очигледно је да досад нисам имао ни трунке здраве памети. Досад сам био глуп и мислио да ово имање припада Соњи. Мој покојни отац купио је ово имање као мираз мојој сестри. Досад сам био наиван, нисам тумачио законе на турски начин и сматрао да је после сестрине смрти имање наследила Соња.

СЕРЕБРЈАКОВ: Па да, имање припада Соњи. Ко то пориче? Без Соњина пристанка ја се нећу одлучити да га продам. Уосталом, ја предлагем да се то учини ради Соњине среће.

ВОЈНИЦКИ: Ја то не могу да схватим! Или сам ја полудео или ... или ...

МАРИЈА ВАСИЉЕВНА: Жане, немој противречити Александру. Веруј, он боље од нас зна шта је добро, а шта рђаво.

ВОЈНИЦКИ: Не, дајте ми воде. (*Пије воду.*) Причајте шта год хоћете, шта год хоћете!

СЕРЕБРЈАКОВ: Не разумем зашто се ти узбуђујеш. Ја не велим да је мој план идеалан. Ако сви нађу да је неприхватљив, ја нећу инсистирати.

Пауза.

ТЕЛЕГИН (*збуњен*): Ја, ваше превасходство, не само што ценим и поштујем науку већ имам и рођачких осећања за њу. Мог брата Григорија Иљича шурак, можда га знате, Константин Тро-

рия Ильича жены брат, может, изволите знать, Константин Трофимович Лакедемонов, был магистром...

ВОЙНИЦКИЙ: Постой, Вафля, мы о деле... Погоди, после... (*Серебрякову*). Вот спроси ты у него. Это имение куплено у его дяди.

СЕРЕБРЯКОВ: Ах, зачем мне спрашивать? К чему?

ВОЙНИЦКИЙ: Это имение было куплено по тогдашнему времени за девяносто пять тысяч. Отец уплатил только семьдесят, и осталось долгу двадцать пять тысяч. Теперь слушайте... Имение это не было бы куплено, если бы я не отказался от наследства в пользу сестры, которую горячо любил. Мало того, я десять лет работал, как вол, и выплатил весь долг...

СЕРЕБРЯКОВ: Я жалею, что начал этот разговор.

ВОЙНИЦКИЙ: Имение чисто от долгов и не расстроено только благодаря моим личным усилиям. И вот когда я стал стар, меня хотят выгнать отсюда в шею!

СЕРЕБРЯКОВ: Я не понимаю, чего ты доби- ваешься!

ВОЙНИЦКИЙ: Двадцать пять лет я управлял этим имением, работал, высыпал тебе деньги, как самый добросовестный приказчик, и за все время ты ни разу не поблагодарил меня. Все время-и в молодости и теперь- я получал от тебя жалованья пятьсот рублей в год – нищенские деньги!–и ты ни разу не догадался прибавить мне хоть один рубль!

СЕРЕБРЯКОВ: Иван Петрович, почем же я знал? Я человек не практический и ничего не понимаю. Ты мог бы сам прибавить себе сколько угодно.

ВОЙНИЦКИЙ: Зачем я не крал? Отчего вы

фимович Лакедемонов, био је магистар ...

ВОЈНИЦКИ: Стани, Обландо, ми говоримо о послу ... Стрпи се, доцније ћеш ... (*Серебрјакову*). Ето, питај њега. Ово имање је купљено од његова ујака.

СЕРЕБРЈАКОВ: А што да га питам? Зашто?

ВОЈНИЦКИ: Ово имање је купљено по ондашњој цени за деведесет пет хиљада. Отац је платио у готову само седамдесет; остало је двадесет пет хиљада дуга. Сад чујте ... Ово имање не би било купљено да се ја нисам одрекао наследства у корист сестре, коју сам веома волео. И не само то, ја сам десет година радио као коњ и исплатио сав дуг.

СЕРЕБРЈАКОВ: Жалим што сам почео тај разговор.

ВОЈНИЦКИ: На имању нема дуга и потпуно је у реду само захваљујући мојим личним напорима. И сада, кад сам остарео, хоће да ме одавде избаце као кофер.

СЕРЕБРЈАКОВ: Ја не разумем шта хоћеш да докажеш!

ВОЈНИЦКИ: Двадесет пет година управљао сам овим имањем, диринцио, слао теби новац као најсавеснији пословођа, а за све то време ниједанпут ми ниси рекао хвала. За све то време ... и у младости и сад ... добијао сам од тебе на име плате пет стотина рубаља годишње – то нису никакве паре! ... али теби ниједном није пало на памет да ми повећаш плату макар за једну рубаљу!

СЕРЕБРЈАКОВ: Иване Петровичу, откуда сам ја то мога о знати? Ја нисам практичан човек и ништа не знам о тим стварима. Ти си могао сам да узмеш колико хоћеш.

ВОЈНИЦКИ: Зашто нисам крао? Зашто ме

все не презираете меня за то, что я не крал? Это было бы справедливо, и теперь я не был бы нищим!

МАРИЯ ВАСИЛЬЕВНА (*строго*): Жан!

ТЕЛЕГИН (*волнуясь*): Ваня, дружочек, не надо, не надо... я дрожу... Зачем портить хорошие отношения? (*Целует его.*) Не надо.

ВОЙНИЦКИЙ: Двадцать пять лет я вот с этой матерью, как крот, сидел в четырех стенах... Все наши мысли и чувства принадлежали тебе одному. Днем мы говорили о тебе, о твоих работах, гордились тобою, с благоговением произносили твое имя; ночи мы губили на то, что читали журналы и книги, которые я теперь глубоко презираю!

ТЕЛЕГИН: Не надо, Ваня, не надо... Не могу...

СЕРЕБРЯКОВ (*гневно*): Не понимаю, что тебе нужно?

ВОЙНИЦКИЙ: Ты для нас был существом высшего порядка, а твои статьи мы знали наизусть... Но теперь у меня открылись глаза! Я все вижу! Пишешь ты об искусстве, но ничего не понимаешь в искусстве! Все твои работы, которые я любил, не стоят гроша медного! Ты морочил нас!

СЕРЕБРЯКОВ: Господа! Да уймите же его, наконец! Я уйду!

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Иван Петрович, я требую, чтобы вы замолчали! Слышите?

ВОЙНИЦКИЙ: Не замолчу! (*Загораживая Серебрякову дорогу.*) Постой, я не кончил! Ты погубил мою жизнь! Я не жил, не жил! По твоей милости я истребил, уничтожил лучшие годы своей жизни! Ты мой злейший враг!

ТЕЛЕГИН: Я не могу... не могу... Я уйду... (*В*

сви ви не презирете што нисам крао? То би било право, и ја сад не бих био просјак!

МАРИЈА ВАСИЉЕВНА (*строго*): Жане!

ТЕЛЕГИН (*узбуђено*): Вања, пријатељу, немој, немој ... ја сав дрхтим ... Зашто да се кваре добри односи? (*Љуби га*). Немој.

ВОЈНИЦКИ: Двадесет пет година, ето, са својом мајком, седео сам као кртица у четири зида ... Све наше мисли, сва наша осећања припадала су само теби. Дању смо разговарали о теби, о твојим радовима, поносили смо се тобом, са страхопоштовањем смо изговарали твоје име; улудо смо траћили ноћи читајући часописе и књиге које ја сада дубоко презирем!

ТЕЛЕГИН: Немој, Вања, немој ... Не могу ...

СЕРЕБРЈАКОВ (*љутито*): Не разумем, шта управо хоћеш?

ВОЈНИЦКИ: Ти си за нас био више биће, а твоје смо чланке знали напамет ... Али сад ми је пукло пред очима! Ја све видим! Ти пишеш о уметности, а ништа се не разумеш у уметност! Сви твоји радови, које сам ја волео, не вреде ни пребијене паре! Ти си нас обмањивао!

СЕРЕБРЈАКОВ: Господо! Ућуткајте га најзад! Ја идем одавде!

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Иване Петровичу, ја захтевам да ћутите! Чујете?

ВОЈНИЦКИ: Нећу да ћутим! (*Препречујући пут Серебрјакову.*) Стани, ја још нисам завршио! Ти си упропастио мој живот! Ја нисам живео, нисам живео! Захваљујући теби, страћио сам, упропастио најбоље године свог живота! Ти си мој најљући непријатељ!

ТЕЛЕГИН: Ја не могу ... не могу ... Идем ја

сильном волнении уходит.)

СЕРЕБРЯКОВ: Что ты хочешь от меня? И какое ты имеешь право говорить со мною таким тоном? Ничтожество! Если имя твое, то бери его, я не нуждаюсь в нем!

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Я сию же минуту уезжаю из этого ада! *(Кричит.)* Я не могу дальше выносить!

ВОЙНИЦКИЙ: Пропала жизнь! Я талантлив, умен, смел... Если бы я жил нормально, то из меня мог бы выйти Шопенгауэр, Достоевский... Я зарпортовался! Я с ума схожу... Матушка, я в отчаянии! Матушка!

МАРИЯ ВАСИЛЬЕВНА *(строго)*: Слушайся Александра!

СОНЯ *(становится перед няней на колени и прижимается к ней)*: Нянечка! Нянечка!

ВОЙНИЦКИЙ: Матушка! Что мне делать? Не нужно. не говорите! Я сам знаю, что мне делать! *(Серебрякову.)* Будешь ты меня помнить! *(Уходит в среднюю дверь.)*

Мария Васильевна идет за ним.

СЕРЕБРЯКОВ: Господа, что же это такое, наконец? Уберите от меня этого сумасшедшего! Не могу я жить с ним под одной крышей! Живет тут *(указывает на среднюю дверь)*, почти рядом со мною... Пусть перебирается в деревню, во флигель, или я переберусь отсюда, но оставаться с ним в одном доме я не могу...

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА *(мужу)*: Мы сегодня уедем отсюда! Необходимо распорядиться сию же минуту.

СЕРЕБРЯКОВ: Ничтожнейший человек!

СОНЯ *(стоя на коленях, оборачивается к отцу; нервно, сквозь слезы)*: Надо быть милосердным, папа! Я и дядя Ваня так несчастны! *(Сдерживая отчаяние.)* Надо быть милосердным! Вспомни, когда ты был помоложе, дядя

... (Вома узбуђен, излази).

СЕРЕБРЯКОВ: Шта ти хоћеш од мене? И с којим правом говориш са мною таквим тоном? Ништаријо! Ако је имање твоје, узми га, мени оно није потребно!

ЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Ја сместа идем из овог пакла! *(Виче)*. Не могу више издржати!

ВОЈНИЦКИ: Ја сам промашио живот! Ја сам даровит, паметан, храбар ... Да сам живео нормално, могао сам постати Шопенхауер, Достоевски ... Почео сам да лупетам којешта! Ја лудим! ... Мајко, ја сам очајан! Мајко!

МАРИЈА ВАСИЉЕВНА *(строго)*: Слушај Александра!

СОЊА *(клекне пред дадиљом и припија се уз њу)*: Дадо! Дадице!

ВОЈНИЦКИ: Мајко! Шта да радим? Немојте, не говорите. Ја знам шта треба да радим! *(Серебрякову)*. Запамтићеш ти мене! *(Излази на средња врата)*.

Марија Васильевна иде за њим.

СЕРЕБРЯКОВ: Господа, па шта је то најзад? Склоните од мене овог лудака! Ја не могу да живим с њим под истим кровом! Живи овде *(показује на средња врата)*, сасвим поред мене ... Нека се пресели у село или у малу кућицу; иначе ћу се ја иселити одавде; тек, не могу остати с њим у истој кући ...

ЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА *(мужу)*: Ми још данас идемо одавде! Треба одмах наредити све што је потребно.

СЕРЕБРЯКОВ: Беда од човека!

СОЊА *(још увек клечећи, окреће се оцу; нервозно, кроз сузе)*: Треба бити милостив, оче! Ја и ујка Вања тако смо несрећни! *(Задржавајући очајање)*. Треба бити милостив! Сети се, кад си био млађи, ујка Вања и баба ноћима су преводили за тебе књиге, преписивали твоје ру-

Ваня и бабушка по ночам переводили для тебя книги, переписывали твои бумаги... все ночи, все ночи! Я и дядя Ваня работали без отдыха, боялись потратить на себя копейку и все посылали тебе... Мы не ели даром хлеба! Я говорю не то, не то я говорю, но ты должен понять нас, папа. Надо быть милосердным!

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА (*взволнованная, мужу*): Александр, ради бога объяснись с ним... Умоляю.

СЕРЕБРЯКОВ: Хорошо, я объяснюсь с ним... Я ни в чем не обвиняю, я не сержусь, но, согласитесь, поведение его по меньшей мере странно. Извольте, я пойду к нему. (*Уходит в среднюю дверь.*)

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Будь с ним помягче, успокой его... (*Уходит за ним.*)

СОНЯ (*прижимаясь к няне*): Нянечка! Нянечка!

МАРИНА: Ничего, деточка. Попогочут гусаки – и перестанут... Попогочут - и перестанут...

СОНЯ: Нянечка!

МАРИНА (*гладит ее по голове*): Дрожишь, словно в мороз! Ну, ну, сиротка, бог милостив. Липового чайку или малинки, оно и пройдет... Не горюй, сиротка... (*Глядя на среднюю дверь, с сердцем.*) Ишь расходились, гусаки, чтоб вам пусто!

За сценой выстрел; слышно, как вскрикивает Елена Андреевна. Соня вздрагивает.

МАРИНА: У, чтоб тебя!

СЕРЕБРЯКОВ (*вбегает, пошатываясь от испуга*): Удержите его! Удержите! Он сошел с ума!

Елена Андреевна и Воицкий борются в дверях.

кописе ... ноћима! Ја и ујка Вања радили смо без предаха, бојали смо се да потрошимо на себе једну копејку и све смо теби слали ... Нисмо ми јели хлеб забадава! Ја не говорим оно што треба рећи, не говорим оно што треба, али ти нас мораш разумети, тата. Треба бити милостив!

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА (*узбуђена, мужу*): Александре, тако ти бога, објасни се с њим ... Преклињем те.

СЕРЕБРЈАКОВ: Добро, ја ћу се објаснити с њим ... Ја га ни за шта не кривим, не љутим се, али, признајте, његово понашање је, у најмању руку, чудно. Па добро, идем к њему. (*Изази на средња врата.*)

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Буди блажи према њему, умири га ... (*Одлази с њим.*)

СОЊА (*прибијајући се уз дадиљу*): Дадо! Дадице!

МАРИНА Ништа, дете моје. Нека гусани га чу; кад им досади, престаће ... Кад им досади, престаће.

СОЊА: Дадице!

МАРИНА (*милује је по глави*): Дрхтиш као да је зима! Немој, немој, сирото моје, бог је милостив. Даћу ти липовог теја или малине па ће те проћи ... Не жалости се, сирото моје ... (*Гледа кроз средња врата, љутито*). Гле, како су заграјали, гусани једни, не било вас дабогда!

Иза позорнице пуцањ; чује се врисак Јелене Андреевне; Соња се сва стресе.

МАРИНА: У ф, ђаво те ...

СЕРЕБРЈАКОВ (*дотрчи, заносећи се од страха*): Држите га! Држите га! Он је полудео!

Јелена Андреевна и Војницки рву се на вратима.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА (*мучи се да му отме*

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА (*стараясь отнять у него револьвер*): Отдайте! Отдайте, вам говорят!

ВОЙНИЦКИЙ: Пустите Нелене! Пустите меня! (*Освободившись, вбегает и ищет глазами Серебрякова.*) Где он? А, вот он! (*Стреляет в него.*) Бац!

Пауза.

Не попал? Опять промах?! (*С гневом.*) А черт, черт... черт бы побрал... (*Бьет револьвером об пол и в изнеможении садится на стул. Серебряков ошеломлен; Елена Андреевна прислонилась к стене, ей дурно.*)

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Увезите меня отсюда! Увезите, убейте, но... я не могу здесь оставаться, не могу!

ВОЙНИЦКИЙ (*в отчаянии*): О, что я делаю! Что я делаю!

СОНЯ (*тихо*): Нянечка! Нянечка!

Занавес.

ДЕЙСТВИЕ ЧЕТВЕРТОЕ

Комната Ивана Петровича; тут его спальня, тут же и контора имения. У окна большой стол с приходо-расходными книгами и бумагами всякого рода, конторка, шкафы, весы. Стол поменьше для Астрова; на этом столе принадлежности для рисования, краски; возле папка. Клетка со скворцом. На стене карта Африки, видимо никому здесь не нужная. Громадный диван, обитый клеенкой. Налево - дверь, ведущая в покои; направо - дверь в сени; подле правой двери положен половик, чтобы не нагрязнили мужики. Осенний вечер. Тишина.

Телегин и Марина сидят друг против друга и мотают чулочную шерсть.

ТЕЛЕГИН: Вы скорее, Марина Тимофеевна, а то сейчас позовут прощаться. Уже приказали лошадей подавать.

МАРИНА (*старается мотать быстрее*): Не-

револьвер): Дајте! Дајте кад вам се каже!

ВОЈНИЦКИ: Пустите, Нелене. Пустите ме! (*Освободивши се, утрчи и тражи очима Серебрякова.*) Где је он? Ха, ево га! (*Пуца на њега.*) Бум!

Пауза.

Нисам погодио? Опет промашај? (*Љутито*). Уф, до ђавола, до ђавола. .. (*Лути револвер о под, и изнемогао, седа на столицу; Серебряков је ошамућен; Јелена Андреевна се наслонила на зид, њој је зло.*)

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Водите ме одавде! Водите ме, убијте ме, али ... ја не могу овде да останем, не могу!

ВОЈНИЦКИ (*очајно*): Ох, шта ја радим! Шта ја радим!

СОНЈА (*тихо*): Дадо, дадице!

Завеса

ЧЕТВРТИ ЧИН

Соба Ивана Петровича; то му је и спаваћа соба и канцеларија имања. Испред прозора велики сто с књи-гама прихода и расхода и разним папирима, пулт, ормари, вага. Један мањи сто за Астрова; на том столу прибор за цртање, боје; поред њих корице за хартије. Кавез са чворком. На зиду карта Африке, очигледно овде сасвим непотребна. Огромни диван превучен мушмом. С леве стране – врата која воде у остале собе; с десне стране – врата која воде у трем; пред вратима с десне стране лежи простирка да сељаци не би прљали под. – Јесење вече. Тишина.

Телегин и Марина седе једно према другом и мотају вуну за чарапе.

ТЕЛЕГИН: Пожурите, Марина Тимофеевна, сад ће нас звати да се поздравимо. Већ су наредили да дођу кола.

МАРИНА (*труди се да мота брже*): Остало

много осталось.

ТЕЛЕГИН: В Харьков уезжают. Там жить будут.

МАРИНА: И лучше.

ТЕЛЕГИН: Напужались... Елена Андреевна "одного часа, говорит, не желаю жить здесь... уедем да уедем... Поживем, говорит, в Харькове, оглядимся и тогда за вещами пришлем...". Налегке уезжают. Значит, Марина Тимофеевна, не судьба им жить тут. Не судьба... Фатальное предопределение.

МАРИНА: И лучше. Давеча подняли шум, пальбу - срам один!

ТЕЛЕГИН: Да, сюжет, достойный кисти Айвазовского.

МАРИНА: Глаза бы мои не глядели.

Пауза.

Опять заживем, как было, по-старому. Утром в восьмом часу чай, в первом часу обед, вечером - ужинать садиться; все своим порядком, как у людей... по-христиански. *(Со вздохом.)* Давно уже я, грешница, лапши не ела.

ТЕЛЕГИН: Да, давненько у нас лапши не готовили.

Пауза.

Давненько... Сегодня утром, Марина Тимофеевна, иду я деревней, а лавочник мне вслед: "Эй ты, приживал!" И так мне горько стало!

МАРИНА: А ты без внимания, батюшка. Все мы у бога приживалы. Как ты, как Соня, как Иван Петрович-никто без дела не сидит, все трудимся! Все... Где Соня?

ТЕЛЕГИН: В саду. С доктором все ходит, Ивана Петровича ищет. Боятся, как бы он на себя рук не наложил.

је још мало.

ТЕЛЕГИН: Иду у Харьков. Тамо ће да живе.

МАРИНА: И боље.

ТЕЛЕГИН: Уплашили су се ... Јелена Андреевна каже: "ниједног сата нећу да останем овде ... да идемо, да идемо ... Остаћемо неко време у Харкову, видећемо како је, а онда ћемо послати по ствари ... " Путују без пртљага. Дакле, Марина Тимофеевна, није им суђено да живе овде. Није им суђено ... Фатална предодређеност ...

МАРИНА: И боље. Ето, малочас надали дреку, пуцај у ... чиста брука!

ТЕЛЕГИН: Дабоме, предмет достојан кичице Ајвазовског.

МАРИНА: Камо среће да то нисам ни видела.

Пауза.

Опет ћемо живети као пре, по старом. Ујутру око осам сати чај, ручак у подне, увече ... вечера; све по реду, као код осталог света... по хришћанском обичају. *(Уздихе.)* Одавно ја, грешница, нисам јела резанаца.

ТЕЛЕГИН: Јесте, одавно нисмо кували резанце.

Пауза.

Одавно ... Јутрос, Марина Тимофеевна, идем ја кроз село, а бакалин ће за мном: "Еј, ти, готова не!" И тако ми дође тешко!

МАРИНА: А ти, роде, не обраћај пажње. Сви смо ми бојји готовани. Ни ти, ни Соња, ни Иван Петрович ... нико не седи беспослен, сви радимо! Сви ... Где је Соња?

ТЕЛЕГИН: У парку. С доктором је, траже Ивана Петровича. Боје се да не дигне руку на себе.

МАРИНА: А где его пистолет?

ТЕЛЕГИН (*шепотом*): Я в погребке спрятал!

МАРИНА (*с усмешкой*): Грехи!

Входят со двора *Войницкий* и *Астров*.

ВОЙНИЦКИЙ: Оставь меня. (*Марине и Телегину*.) Уйдите отсюда, оставьте меня одного хоть на один час! Я не терплю опеки.

ТЕЛЕГИН: Сию минуту, Ваня. (*Уходит на цыпочках*.)

МАРИНА: Гусак: го-го-го! (*Собирает шерсть и уходит*.)

ВОЙНИЦКИЙ: Оставь меня!

АСТРОВ: С большим удовольствием, мне давно уже нужно уехать отсюда, но, повторяю, я не уеду, пока ты не возвратишь того, что взял у меня.

ВОЙНИЦКИЙ: Я у тебя ничего не брал.

АСТРОВ: Серьезно говорю - не задерживай. Мне давно уже пора ехать.

ВОЙНИЦКИЙ: Ничего я у тебя не брал.

Оба садятся.

АСТРОВ: Да? Что ж, погожу еще немного, а потом, извини, придется употребить насилие. Свяжем тебя и обыщем. Говорю это совершенно серьезно.

ВОЙНИЦКИЙ: Как угодно.

Пауза.

Разыграть такого дурака: стрелять два раза и ни разу не попасть. Этого я себе никогда не прощу!

АСТРОВ: Пришла охота стрелять, ну, и палил бы в лоб себе самому.

МАРИНА: А где му је пиштољ?

ТЕЛЕГИН (*шапато*): Ја сам га сакрио у подруму!

МАРИНА (*смешећи се*): Бриге, бриге!

Улазе из дворишта *Војници* и *Астров*.

ВОЈНИЦКИ: Остави ме. (*Марине и Телегину*.) Идите одавде, оставите ме самог бар један сат! Ја не подносим турске.

ТЕЛЕГИН: Одмах, Вања. (*Излази на прсти-ма*.)

МАРИНА: Гусан: га-га-га! (*Скупља вуну и излази*.)

ВОЈНИЦКИ: Остави ме!

АСТРОВ: С највећим задовољством, ја одавно већ морам да идем одавде, али, понављам, нећу отићи док ми не вратиш оно што си ми узео.

ВОЈНИЦКИ: Ја ти нисам ништа узео.

АСТРОВ: Озбиљно ти кажем, немој ме задржавати. Време је да идем.

ВОЈНИЦКИ: Ништа ти ја нисам узео.

Обојица седају.

АСТРОВ: Је ли? Па добро, причекаћу још мало, а онда, извини, мораћемо употребити силу. Везаћемо те и претрести. Ја то сасвим озбиљно говорим.

ВОЈНИЦКИ: Како год хоћеш.

Пауза.

Испасти таква будала: двапут пуцати и ниједанпут не погодити! То никад нећу себи опростити!

АСТРОВ: Кад си већ добио вољу да пуцаш, што ниси опалио себи у чело?

ВОЈНИЦКИ (*слеже раменима*): Чудна ствар.

ВОЙНИЦКИЙ (*пожав плечами*): Странно. Я покушался на убийство, а меня не арестовывают, не отдают под суд. Значит, считают меня сумасшедшим. (*Злой смех.*) Я - сумасшедший, а не сумасшедшие те, которые под личиной профессора, ученого мага, прячут свою бездарность, тупость, свое вопиющее бессердечие. Не сумасшедшие те, которые выходят за стариков и потом у всех на глазах обманывают их. Я видел, видел, как ты обнимал ее!

АСТРОВ: Да-с, обнимал-с, а тебе вот. (*Делает нос.*)

ВОЙНИЦКИЙ (*глядя на дверь*): Нет, сумасшедшая земля, которая еще держит вас!

АСТРОВ: Ну, и глупо.

ВОЙНИЦКИЙ: Что ж, я-сумасшедший, невменяем, я имею право говорить глупости.

АСТРОВ: Стара штука. Ты не сумасшедший, а просто чудака. Шут гороховый. Прежде и я всякого чудака считал больным, ненормальным, а теперь я такого мнения, что нормальное состояние человека – это быть чудаком. Ты вполне нормален.

ВОЙНИЦКИЙ (*закрывает лицо руками*): Стыдно! Если бы ты знал, как мне стыдно! Это острое чувство стыда не может сравниться ни с какою болью. (*С тоской.*) Невыносимо! (*Склоняется к столу.*) Что мне делать? Что мне делать?

АСТРОВ: Ничего.

ВОЙНИЦКИЙ: Дай мне чего-нибудь. О боже мой... Мне сорок семь лет; если, положим, я проживу до шестидесяти, то мне остается еще тринадцать. Долго! Как я проживу эти тринадцать лет? Что буду делать, чем наполню их? О, понимаешь... (*судорожно жмет Астрову руку*) понимаешь, если бы можно было прожить остаток жизни как-нибудь по-новому. Проснуться бы в ясное, тихое утро и почувствовать, что жить ты начал снова, что все прошлое забыто,

Я сам покушаю да убию человека, а не хапсе ме, не изводе на суд. Значи да ме сматрају за лудака. (*Пакостан смех*). Я сам луд, а нису луди они који под маском профессора, ученог чаробњака, крију своју неспособност, своју глупост, своју вапијућу себичност. Нису луде оне које се удају за старце и онда их наочиглед целог света варају. Я сам видео, видео кад си је грлио!

АСТРОВ: Јесте, грлио сам је, а ти си добио ово. (*Показује му нос*).

ВОЈНИЦКИ (*гледа у врата*): Не, луда је земља која вас још држи!

АСТРОВ: Баш си глуп!

ВОЈНИЦКИ: Па шта? Ја сам луд, неурачунљив, ја имам права да говорим глупости.

АСТРОВ: То су стари вицеви. Ти ниси лудак, него само особењак. Шерет–будала. Ја сам у своје време сваког особењака сматрао за болесника, за ненормалног, а сад мислим да је нормално стање човека ... бити особењак. Ти си потпуно нормалан.

ВОЈНИЦКИ (*покрива лице рукама*): Стид ме је Кад би ти само знао како ме је стид! Ово оштро осећање стида не може се упоредити ни са каквим болом. (*Тужно*). Не могу да издржим! (*Спушта главу на сто*). Шта да радим? Шта да радим?

АСТРОВ: Ништа.

ВОЈНИЦКИ: Дај ми нешто! О, боже мој ... Мени је четрдесет седам година; ако будем живео, рецимо, до шездесет, остаје ми још тринаест година. Много! Како ћу проживети тих тринаест година? Шта ћу да радим, чиме ћу их испунити? О, разумеш ли ... (*грчевито стеже руку Астрову*): разумеш ли, кад би било могуће проживети остатак живота некако на нов начин. Пробудити се једног ведрога тихог јутра и осетити да си почео живот из почетка, да је прошлост

рассеялось, как дым. *(Плачет.)* Начать новую жизнь... Подскажи мне, как начать... с чего начать...

АСТРОВ *(с досадой)*: Э, ну тебя! Какая еще там новая жизнь! Наше положение, твое и мое, безнадежно.

ВОЙНИЦКИЙ: Да?

АСТРОВ: Я убежден в этом.

ВОЙНИЦКИЙ: Дай мне чего-нибудь... *(Показывая на сердце.)* Жжет здесь.

АСТРОВ *(кричит сердито)*: Перестань! *(Смягчившись.)* Те, которые будут жить через сто, двести лет после нас и которые будут презирать нас за то, что мы прожили свои жизни так глупо и так безвкусно, - те, быть может, найдут средство, как быть счастливыми, а мы... У нас с тобою только одна надежда есть. Надежда, что когда мы будем почивать в своих гробах, то нас посетят видения, быть может, даже приятные. *(Вздохнув.)* Да, брат. Во всем уезде было только два порядочных, интеллигентных человека: я да ты. Но в какие-нибудь десять лет жизнь обывательская, жизнь презренная затянула нас; она своими гнилыми испарениями травила нашу кровь, и мы стали такими же пошляками, как все. *(Живо.)* Но ты мне зубов не заговаривай, однако. Ты отдай то, что взял у меня.

ВОЙНИЦКИЙ: Я у тебя ничего не брал.

АСТРОВ: Ты взял у меня из дорожной аптеки баночку с морфием.

Пауза.

Послушай, если тебе во что бы то ни стало хочется покончить с собою, то ступай в лес и застрелись там. Морфий же отдай, а то пойдут разговоры, догадки, подумают, что это я тебе дал... С меня же довольно и того, что мне придется вскрывать тебя... Ты думаешь, это интересно?

забравлена, да је нестала као дим. *(Плаче.)* Почети нов живот... Реци ми, како да почнем ... од чега да почнем?

АСТРОВ *(нервозно)*: Иди с милым богом! Какав нов живот! Наш је положај, и мој и твој безизлазан.

ВОЈНИЦКИ: Мислиш?

АСТРОВ: Ја сам у то убеђен.

ВОЈНИЦКИ: Дај ми нешто ... *(Показује на срце.)* Овде ме пече.

АСТРОВ *(љутито виче)*: Престани! *(Одљутивши се.)* Они који буду живели кроз сто, двеста година после нас и који ће нас презирати зато што смо про живели свој живот тако глупо и тако неукусно ... они ће, можда, наћи начина да буду срећни, а ми ... Нама остаје само једна нада. Нада да ће нас, кадбудемо почивали у својим гробовима, посетити визије, можда чак и пријатне. *(Уздахне.)* Да, брате. У целом срезу била су само два честита, интеллигентна човека: ја и ти. Али за десетак година малограђански живот, презрени живот прогутао нас је, он је својим трулим испарењима отровао нашу крв и ми смо постали исти онакви простаки као и сви остали. *(Живо.)* Него, немој ти да ме заговараш. Врати ми оно што си ми узео.

ВОЈНИЦКИ: Ја ти нисам ништа узео.

АСТРОВ: Ти си извадио из моје ручне апотеке стакленце с морфијумом.

Пауза.

Слушај, ако хоћеш пошто-пото да свршиш са собом, иди у шуму и убиј се тамо из револвера. А морфијум ми врати, јер ће после свашта да се прича и нагађа, мислиће се да сам ти га ја дао ... За мене је доста и то што ћу морати да те сецирам ... Мислиш ли да је то занимљиво?

Улази Соња.

Входит *Соня*.

ВОЙНИЦКИЙ: Оставь меня!

АСТРОВ (*Соне*): Софья Александровна, ваш дядя утащил из моей аптеки баночку с морфием и не отдает. Скажите ему, что это... не умно, наконец. Да и некогда мне. Мне пора ехать.

СОНЯ: Дядя Ваня, ты взял морфий?

Пауза.

АСТРОВ: Он взял. Я в этом уверен.

СОНЯ: Отдай. Зачем ты нас пугаешь? (*Нежно*.) Отдай, дядя Ваня! Я, быть может, несчастна не меньше твоего, однако же не прихожу в отчаяние. Я терплю и буду терпеть, пока жизнь моя не окончится сама собою... Терпи и ты.

Пауза.

Отдай! (*Целует ему руку*.) Дорогой, славный дядя, милый, отдай! (*Плачет*.) Ты добрый, ты пожалеешь нас и отдашь. Терпи, дядя! Терпи!

ВОЙНИЦКИЙ (*достает из стола баночку и подает ее Астрову*): На, возьми! (*Соне*.) Но надо скорее работать, скорее делать что-нибудь, а то не могу... не могу...

СОНЯ: Да, да, работать. Как только проводим наших, сядем работать... (*Нервно перебирает на столе бумаги*.) У нас все запущено.

АСТРОВ (*кладет баночку в аптеку и затягивает ремни*): Теперь можно и в путь.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА (*входит*): Иван Петрович, вы здесь? Мы сейчас уезжаем... Идите к Александру, он хочет что-то сказать вам.

СОНЯ: Иди, дядя Ваня. (*Берет Войницкого под руку*.) Пойдем. Папа и ты должны помириться. Это необходимо.

Соня и Войницкий уходят.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Я уезжаю. (*Подает*

ВОЙНИЦКИ: Остави ме.

АСТРОВ (*Софи*): Софија Александровна ваш ујак је украо из моје апотеке стакленце с морфијумом и неће да ми га врати. Реците му да то ... није паметно, на крају крајева. А ја немам времена. Треба да идем.

СОЊА: Ујка Вања, јеси ли узео морфијум?

Пауза.

АСТРОВ: Узео је. Ја сам у то уверен.

СОЊА: Врати га. Зашто нас плашиш? (*Нежно*.) Врати га, ујка Вања! Ја сам, можда, несрећна исто толико колико и ти, па ипак не очајавам. Ја трпим и трпећу донде док се мој живот не заврши сам по себи ... Трпи и ти.

Пауза.

Врати! (*Љуби му руку*.) Драги, добри, мили ујко, врати! (*Плаче*.) Ти си добар, сажалићеш се на нас и вратићеш. Трпи, ујко! Трпи!

ВОЈНИЦКИ (*вади из стола стакленце и пружа га Астрову*): На, узми! (*Софи*). А сад ... треба што пре радити, забавити се неким послом, јер иначе не могу ... не могу ...

СОЊА: Да, да, треба радити. Чим испратимо наше, почећемо да радимо ... (*Нервозно претурпа папире на столу*). Све смо забаталили.

АСТРОВ (*меће стакленце у апотеку и затеже каишеве*): Сад могу и на пут.

ЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА (*улази*): Иване Петровичу, јесте ли овде? Ми сад одмах полазимо. Пођите Александру, он хоће нешто да вам каже.

СОЊА: Пођи, ујка Вања. (*Узима Войницког испод руке*). Хајдемо. Тата и ти морате да се помирите. То је неопходно.

Соња и Војници излазе.

Астрову руку.) Прощайте.

АСТРОВ: Уже?

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Лошади уже поданы.

АСТРОВ: Прощайте.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Сегодня вы обещали мне, что уедете отсюда.

АСТРОВ: Я помню. Сейчас уеду.

Пауза.

Испугались? *(Берет ее за руку.)* Разве так страшно?

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Да.

АСТРОВ: А то остались бы! А? Завтра в лестничестве...

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Нет... Уже решено... И потому я гляжу на вас так храбро, что уже решен отъезд... Я об одном вас прошу: думайте обо мне лучше. Мне хочется, чтобы вы меня уважали.

АСТРОВ: Э! *(Жест нетерпения.)* Оставайтесь, прошу вас. Сознайтесь, делать вам на этом свете нечего, цели жизни у вас никакой, занять вам своего внимания нечем, и, рано или поздно, все равно поддадитесь чувству, - это неизбежно. Так уж лучше это не в Харькове и не где-нибудь в Курске, а здесь, на лоне природы... Поэтично по крайней мере, даже осень красива... Здесь есть лесничество, полуразрушенные усадьбы во вкусе Тургенева...

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Какой вы смешной... Я сердита на вас, но все же... буду вспоминать о вас с удовольствием. Вы интересный, оригинальный человек. Больше мы с вами уже никогда не увидимся, а потому - зачем скрывать? Я даже увлеклась вами немножко. Ну, давайте пожмем друг другу руки и разойдемся друзьями. Не поминайте лихом.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Я одлазим. *(Пружа руку Астрову).*

АСТРОВ: Зар већ?

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Кола већ чекају.

АСТРОВ: Збогом.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Данас сте ми обећали да ћете отићи одавде.

АСТРОВ: Знам. Идем одмах.

Пауза.

Уплашили сте се? *(Узима је за руку.)* Зар је то тако страшно?

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Да.

АСТРОВ: А што не бисте ипак остали? А? Сутра ... у шумареву кућицу ...

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Не ... Одлука је пала ... И зато вас гледам тако храбро, јер је одлак утврђен ... Само вас једно молим: мислите о мени лепше. Ја бих волела да ме поштујете.

АСТРОВ: Ех! *(Прави нестрпљив покрет.)* Оставайте, молим вас. Признајте, ви на овом свету немате шта да радите, немате никаквог циља у животу, немате чиме да забавите своју пажњу, и пре или после, ви ћете се подати осећању ... то је неизбежно. Па боље да то не буде у Харькову или негде у Курску, него овде, у природи ... Бар поетично, чак и врло лепо ... Овде имамо шумареву кућицу, полуразрушене спахијске куће у стилу Тургенева. ..

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Ала сте ви смешни ... Ја се љутим на вас, па ипак, сећају вас се са задовољством. Ви сте интересантан, оригиналан човек. Више се ви и ја никад нећемо видети и зато ... што да кријем? Ја сам се чак мало загрејала за вас. Дакле, стегнимо једно другоме руку и разиђимо се као пријатељи. Не помињите ме по злу.

АСТРОВ (*пожал руку*): Да, уезжайте... (*В раздумье*.) Как будто бы вы и хороший, душевный человек, но как будто бы и что-то странное во всем вашем существовании. Вот вы приехали сюда с мужем, и все, которые здесь работали, копошились, создавали что-то, должны были побросать свои дела и все лето заниматься только педагогией вашего мужа и вами. Оба -он и вы- заразили всех нас вашей праздностью. Я увлекся, целый месяц ничего не делал, а в это время люди болели, в лесах моих, лесных порослях, мужики пасли свой скот... Итак, куда бы ни ступили вы и ваш муж, всюду вы вносите разрушение... Я шучу, конечно, но все же... странно, и я убежден, что если бы вы остались, то опустошение произошло бы громадное. И я бы погиб, да и вам бы... несдобровать. Ну, уезжайте. *Finita la comedia!*

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА (*берет с его стола карандаш и быстро прячет*): Этот карандаш я беру себе на память.

АСТРОВ: Как-то странно... Были знакомы и вдруг почему-то... никогда уже больше не увидимся. Так и все на свете... Пока здесь никого нет, пока дядя Ваня не вошел с букетом, позвольте мне... поцеловать вас... На прощанье. Да? (*Целует ее в щеку*.) Ну, вот и прекрасно.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Желаю всего хорошего. (*Оглянувшись*.) Куда ни шло, раз в жизни! (*Обнимает его порывисто, и оба тотчас же быстро отходят друг от друга*.) Надо уезжать.

АСТРОВ: Уезжайте поскорее. Если лошади поданы, то отправляйтесь.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА: Сюда идут, кажется.

Оба прислушиваются.

АСТРОВ: *Finita!*

Входят *Серебряков, Воицкий, Мария Васильевна* с

АСТРОВ (*стегне joj руку*): Да, идите. (*Размышляя*.) Ви као да сте и добра, душевна жена, па ипак има нечег необичног у целом вашем бићу. Это, ви сте дошли овамо с мужем и сви који су овде радили, пословали као мрави, стварали нешто, морали су да оставе свој посао и цело лето да мисле на гихт вашег мужа и на вас. Обоје, и он и ви, заразили сте све нас својим нерадом. Ја сам се био занео, месец дана нисам ништа радио, а за то време људи су боловали, у мојим шумама, у младим шумарцима, селјаци су напали своју стоку ... Дакле, куд год да крочите ногом ви и ваш муж, свуда доносите пустош ... Ја се, наравно, шалим, па ипак ... чудна ствар, ја сам убеђен, кад бисте ви овде остали, пустош би била огромна. И ја бих пропао, а и ... ви ... не бисте добро прошли ... Зато идите. *Finita la comedia!*

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА (*узима с његовог стола оловку и брзо је склања*): Ову оловку узимам себи за успомену ...

АСТРОВ: Баш је то чудно ... Познавали смо се и сад, наједанпут... не знам зашто... више се никад нећемо видети. И тако све у животу ... Док још овде никога нема, док ујка Вања није ушао с букетом, допустите ми ... да вас пољубим ... на растанку ... Смем ли? (*Љуби је у образ*). Е па лепо!

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Желим вам свако добро. (*Окрене се лево-десно*). Ах, шта има, једанпут у животу! (*Нагло га загрли и обоје се одмах удаље једно од другог*). Треба већ да путујем.

АСТРОВ: Идите што пре. Ако су кола дошла, пођите одмах.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА: Чини ми се да неко долази.

Обоје ослушкују.

АСТРОВ: *Finita!*

Улазе *Серебряков, Војници, Марија Васиљевна* с

книгой, *Телегин и Соня*.

СЕРЕБРЯКОВ (*Войницкому*): Кто старое помянет, тому глаз вон. После того, что случилось, в эти несколько часов я так много пережил и столько передумал, что, кажется, мог бы написать в назидание потомству целый трактат о том, как надо жить. Я охотно принимаю твои извинения и сам прошу извинить меня. Прощай! (*Целуется с Войницким три раза.*)

ВОЙНИЦКИЙ: Ты будешь аккуратно получать то же, что получал и раньше. Все будет по-старому.

Елена Андреевна обнимает Соню.

СЕРЕБРЯКОВ (*целует у Марии Васильевны руку*): Маман...

МАРИЯ ВАСИЛЬЕВНА (*целует его*): Александр, снимитесь опять и пришлите мне вашу фотографию. Вы знаете, как вы мне дороги.

ТЕЛЕГИН: Прощайте, ваше превосходительство! Нас не забывайте!

СЕРЕБРЯКОВ (*поцеловав дочь*): Прощай... Все прощайте! (*Подавая руку Астрову.*) Благодарю вас за приятное общество... Я уважаю ваш образ мыслей, ваши увлечения, порывы, но позволите старику внести в мой прощальный привет только одно замечание: надо господа, дело делать! Надо дело делать! (*Общий поклон.*) Все-го хорошего. (*Уходит; за ним идут Мария Васильевна и Соня.*)

ВОЙНИЦКИЙ (*крепко целует руку у Елены Андреевны*): Прощайте... Простите... Никогда больше не увидимся.

ЕЛЕНА АНДРЕЕВНА (*растроганная*): Прощайте, голубчик. (*Целует его в голову и уходит.*)

АСТРОВ (*Телегину*): Скажи там, Вафля, чтобы заодно кстати подавали и мне лошадей.

книгом, Телегин и Соња.

СЕРЕБРЯКОВ: Ко старо помене, очи му испале, дабогда. После онога што се догодило, за ових неколико сати, ја сам толико преживео и толико размишљао да бих, чини ми се, могао написати, ради поуке потомству, читав трактат о томе како треба живети. Ја радо примам твоје извињење и молим те да ми и ти опростиш. Збогом! (*Трипут се љуби с Војницким.*)

ВОЈНИЦКИ: Ти ћеш уредно примати онолико колико си примао раније. Све ће бити по старом.

Јелена Андреевна грли Соњу.

СЕРЕБРЯКОВ (*љуби руку Марији Васильевној*): Маман ...

МАРИЈА ВАСИЛЬЕВНА (*љубећи га*): Александре, сликајте се опет и пошаљите ми своју фотографију. Ви знате колико сте ми драги.

ТЕЛЕГИН: Збогом, ваше превасходство! Немојте нас заборавити!

СЕРЕБРЯКОВ (*пошто пољуби кћер*): Збогом ... Збогом свима! (*Пружајући руку Астрову*). Хвала вам за пријатно друштво ... Ја поштујем ваш начин мишљења, ваше одушевљење, ваш полет, али допустите мени, старцу, да у свој опростајни поздрав унесем само једну напомену: треба радити, господо! Треба радити! (*Клања се свима*). Желим вам свако добро! (*Одлази; за њим иду Марија Васильевна и Соња*).

ВОЈНИЦКИ (*топло љуби руку Јелени Андреевној*): Збогом ... Опростите ... Никад се више нећемо видети.

ЈЕЛЕНА АНДРЕЈЕВНА (*дирнута*): Збогом, драги мој. (*Љуби га у чело и излази*).

АСТРОВ (*Телегину*): Нареди, Обландо, да дођу кола и за мене.

ТЕЛЕГИН: Хоћу, пријатељу. (*Излази*).

ТЕЛЕГИН: Слушаю, дружочек. (*Уходит.*)

Остаются только *Астров* и *Войницкий*.

АСТРОВ (*Убирает со стола краски и прячет их в чемодан*): Что же ты не идешь проводить?

ВОЙНИЦКИЙ: Пусть уезжают, а я... я не могу. Мне тяжело. Надо поскорей занять себя чем-нибудь... Работать, работать! (*Роется в бумагах на столе.*)

Пауза; слышны звонки.

АСТРОВ: Уехали. Профессор рад небось! Его теперь сюда и калачом не заманишь.

МАРИНА (*входит*): Уехали. (Садится в кресло и вяжет чулок.)

СОНЯ (*входит*): Уехали. (Утирает глаза.) Дай бог благополучно. (Дяде.) Ну, дядя Ваня, давай делать что-нибудь.

ВОЙНИЦКИЙ: Работать, работать...

СОНЯ: Давно, давно уже мы не сидели вместе за этим столом. (*Зажигает на столе лампу.*) Чернил, кажется, нет... (*Берет чернильницу, идет к шкафу и наливает чернил.*) А мне грустно, что они уехали.

МАРИЯ ВАСИЛЬЕВНА (*медленно входит*): Уехали! (*Садится и погружается в чтение.*)

СОНЯ (*садится за стол и перелистывает конторскую книгу*): Напиши, дядя Ваня, прежде всего счета. У нас страшно запущено. Сегодня опять присылали за счетом. Пиши. Ты пиши один счет, я - другой...

ВОЙНИЦКИЙ (*пишет*): "Счет... господину..."

Оба пишут молча.

МАРИНА (*зевает*): Баиньки захотелось...

АСТРОВ: Тишина. Перья скрипят, сверчок кричит. Тепло, уютно... Не хочется уезжать от-

Остају само *Астров* и *Војницки*.

АСТРОВ (*склања са стола боје и ставља их у кофер*): Што не идеш да их испратиш?

ВОЈНИЦКИ: Нека они путују ... а ја ... ја не могу. Мени је тешко. Треба да се што пре нечим забавим. Да радим, да радим! (*Претура хартије по столу.*)

Пауза; чују се прапорци.

АСТРОВ: Отишли су. Професор се, сигурно, радује. Сад више ни по коју цену неће доћи овамо.

МАРИНА (*улази*): Отишли су. (*Седа у фотељу и плете чарану.*)

СОЊА (*улази*): Отишли су. (*Брише очи*). Дај боже да срећно стигну. (*Ујаку*). Дакле, ујка Вања, хајде да радимо ...

ВОЈНИЦКИ: Да радимо, да радимо ...

СОЊА: Одавно, одавно већ нисмо седели заједно за овим столом. (*Пали на столу лампу*). Изгледа, нема мастила ... (*Узима мастионицу, прилази ормару и сипа мастило*). А мени је жао што су отишли.

МАРИЈА ВАСИЛЬЕВНА (*полако улази*): Отишли су! (*Седа и удубљује се у читање*).

СОЊА (*седа за сто и прелистава благајничку књигу*): Ујка Вања, да испишемо, пре свега, рачуне. Све смо страшно запустили. Данас су нам опет тражили рачун. Пиши. Ти пиши један рачун, а ја ћу други ...

ВОЈНИЦКИ (*пише*): "Рачун ... господину ..."

Обоје ћутке пишу.

МАРИНА (*зева*): Спава ми се ...

АСТРОВ: Тишина. Шкрипе пера, цврчи цврчак. Топло, интимно ... Баш ми се не иде

сюда.

Слышны бубенчики.

Вот подают лошадей... Остается, стало быть, проститься с вами, друзья мои, проститься со своим столом и - айда! (*Укладывает картограммы в папку.*)

МАРИНА: И чего засуетился? Сидел бы.

АСТРОВ: Нельзя.

ВОЙНИЦКИЙ (*пишет*): "И старого долга осталось два семьдесят пять..."

Входит Работник.

РАБОТНИК: Михаил Львович, лошади поданы.

АСТРОВ: Слышал. (*Подает ему аптеку, чемодан и пачку.*) Вот, возьми это. Гляди, чтобы не помять папку.

РАБОТНИК: Слушаю. (*Уходит.*)

АСТРОВ: Ну-с... (*Идет проститься.*)

СОНЯ: Когда же мы увидимся?

АСТРОВ: Не раньше лета, должно быть. Зимой едва ли... Само собою, если случится что, то дайте знать - приеду. (*Пожимает руки.*) Спасибо за хлеб, за соль, за ласку... одним словом, за все. (*Идет к няне и целует ее в голову.*) Прощай, старая.

МАРИНА: Так и уедешь без чаю?

АСТРОВ: Не хочу, нянька.

МАРИНА: Может, водочки выпьешь?

АСТРОВ (нерешительно): Пожалуй...

Марина уходит.

АСТРОВ:(*После паузы.*) Моя пристяжная что-то захромала. Вчера еще заметил, когда Петру-

одавде.

Чују се прапорци.

Стижу кола ... Остаје ми, дакле, да се поздравим с вама, драги пријатељи, да се опростим са својим столом и ... хајде! (*Ставља картограме у корице.*)

МАРИНА: А што си се ти узмувао? Што не останеш?

АСТРОВ: Не могу.

ВОЈНИЦКИ (*пише*): "И од старог дуга остаје две рубље седамдесет пет ... "

Улази један радник

РАДНИК: Михаило Львовичу, кола су дошла.

АСТРОВ: Чуо сам. (*Пружа му аптеку, кофер и корице.*) На, узми ово. Пази да не изгужваш корице.

РАДНИК: Разумем. (*Излази.*)

АСТРОВ: Дакле ... (*Иде да се поздрави.*)

СОЊА: Кад ћемо се видети?

АСТРОВ: Пре лета, вероватно, нећемо. Тешко да ћу свратити зими ... Наравно, ако се нешто деси, јавите ми ... доћи ћу. (*Стеже руке свима редом.*) Хвала на гостопримству, на љубазности ... једном речју, на свему. (*Прилази дадиљи и љуби је у косу.*) Збогом, стара.

МАРИНА. Баш нећеш да сачекаш чај.

АСТРОВ: Нећу, дадо.

МАРИНА: А можда би ракијице?

АСТРОВ (неодлучно): То може ...

Марина излази.

АСТРОВ (*после паузе*): Мој логов нешто храмље. Још јуче сам приметио кад га је Петар во-

шка водил поить.

ВОЙНИЦКИЙ: Перековать надо.

АСТРОВ: Придется в Рождественном заехать к кузнецу. Не миновать. (*Подходит к карте Африки и смотрит на нее.*) А, должно быть, в этой самой Африке теперь жарница – страшное дело!

ВОЙНИЦКИЙ: Да, вероятно.

МАРИНА (*возвращается с подносом, на котором рюмка водки и кусочек хлеба*): Кушай.

Астров пьет водку.

МАРИНА: На здоровье, батюшка. (*Низко кланяется.*) А ты бы хлебцем закусил.

АСТРОВ: Нет, я и так... Затем, всего хорошего! (*Марине.*) Не провожай меня, нянька. Не надо.

Астров уходит. Соня идет за ним со свечой, чтобы проводить его; Марина садится в свое кресло.

ВОЙНИЦКИЙ (*пишет*): "2-го февраля масла постного 20 фунтов... 16-го февраля опять масла постного 20 фунтов... Гречневой крупы..."

Пауза. Слышны бубенчики.

МАРИНА: Уехал.

Пауза.

СОНЯ (*возвращается, ставит свечу на стол*): Уехал...

ВОЙНИЦКИЙ (*сосчитал на счетах и записывает*): Итого... пятнадцать... двадцать пять...

Соня садится и пишет.

МАРИНА (*зевает*): Ох, грехи наши...

Телегин входит на цыпочках, садится у двери и тихо настраивает гитару.

дио да поји.

ВОЈНИЦКИ: Треба га потковати.

АСТРОВ: Мораћу у Рождественом да свратим ковачу. Богами, мораћу. (*Прилази карти Африке и гледа је*). Сигурно је у тој Африци сада страховита врућина ... страшна ствар!

ВОЈНИЦКИ: Да, сигурно.

МАРИНА (*враћа се с послужавником на коме стоје чашица ракије и комадић хлеба*): послужи се.

Астров попије ракију.

МАРИНА: Наздравље, роде. (*Клања му се дубоко*). А што не узмеш мало хлеба.

АСТРОВ: Нека, добро је овако ... А сад ... желим вам свако добро! (*Марини*). Немој ме испраћати, дадо. Не треба.

Астров излази; Соња иде за њим са свећом да га испрати; Марина седа у своју наслоњачу.

ВОЈНИЦКИ (*пише*): „Другог фебруара, зејтина двадесет фунти ... шеснаестог фебруара, опет зејтина двадесет фунти ... Хельде ... “

Пауза. Чују се прапорци.

МАРИНА: Отишао је.

Пауза.

СОЊА (*враћа се, ставља свећу на сто*): Отишао је ...

ВОЈНИЦКИ (*рачуна на рачунаљци и записује*): Свега ... петнаест рубаља ... двадесет пет копејки ...

Соња седа и пише.

МАРИНА (*Зева*): Ох, боже, шта смо ти згрешили ...

Телегин улази на прстима, седа крај врата и тихо

ВОЙНИЦКИЙ (*Соне, проведя рукой по ее волосам*): Дитя мое, как мне тяжело! О, если б ты знала, как мне тяжело!

СОНЯ: Что же делать, надо жить!

Пауза.

Мы, дядя Ваня, будем жить. Проживем длинный, длинный ряд дней, долгих вечеров; будем терпеливо сносить испытания, какие пошлет нам судьба; будем трудиться для других и теперь и в старости, не зная покоя, а когда наступит наш час, мы покорно умрем, и там за гробом мы скажем, что мы страдали, что мы плакали, что нам было горько, и бог сжалится над нами, и мы с тобою, дядя, милый дядя, увидим жизнь светлую, прекрасную, изящную, мы обрадуемся и на теперешние наши несчастья оглянемся с умилением, с улыбкой - и отдохнем. Я верую, дядя, верую горячо, страстно... (*Становится перед ним на колени и кладет голову на его руки; утомленным голосом.*) Мы отдохнем!

Телегин тихо играет на гитаре.

Мы отдохнем! Мы услышим ангелов, мы увидим все небо в алмазах, мы увидим, как все зло земное, все наши страдания потонут в милосердии, которое наполнит собою весь мир, и наша жизнь станет тихою, нежною, сладкою, как ласка. Я верую, верую... (*Вытирает ему платком слезы*). Бедный, бедный дядя Ваня, ты плачешь... (*Сквозь слезы.*) Ты не знал в своей жизни радостей, но погоди, дядя Ваня, погоди... Мы отдохнем... (*Обнимает его.*) Мы отдохнем!

Стучит сторож.

Телегин тихо наигрывает; *Мария Васильевна* пишет на полях брошюры; *Марина* вяжет чулок.

СОНЯ: Мы отдохнем!

Занавес медленно опускается.

удешава гитару.

ВОЈНИЦКИ (*Соњи, милујући је по коси*): Дете моје, да знаш како ми је тешко! О, кад би ти само знала како ми је тешко!

СОЊА: Шта да се ради, треба живети!

Пауза.

Ујка Вања, ми ћемо живети. Проживећемо дуг, дуг низ дана, дугих вечери; стрпљиво ћемо сносити искушења која нам судбина пошаље; радићемо за друге и сад и у старости, неуморно, а кад нам дође наш судњи час, покорно ћемо умрети и тамо, на оном свету, рећи ћемо да смо патили, да смо плакали, да нам је било тешко и бог ће се сжалити на нас; онда ћемо, ујко, мили ујко, видети други живот ... светао, диван, леп, радоваћемо се и на све наше садашње патње погледаћемо гануто, с осмехом... и одморићемо се. Ја верујем, ујко, верујем ватрено, страшно ... (*Клекне пред њим и спусти му главу на руке; уморним гласом*). Одморићемо се!

Телегин тихо свира на гитари.

Одморићемо се! Чућемо анђеле, видећемо небо у драгом камењу, видећемо како се све земаљско зло, све наше патње утапају у милосрђе које испуњава цео свет ... и наш живот ће постати тих, нежан, сладак, као миловање. Ја верујем, верујем ... (*Брише му марамицом сузе*). Јадни, јадни ујка Вања, ти плачеш ... (*Кроз сузе*). Ти у свом животу ниси знао за радости, али стрпи се, ујка Вања, стрпи се." Одморићемо се ... (*Грли га*). Одморићемо се!

Лупа ноћни чувар.

Телегин тихо свира; *Марија Васильевна* нешто записује на маргинама брошуре; *Марина* плете чарапу.

СОЊА: Одморићемо се!

Завеса се полако спушта.
